

Stenografični zapisnik

četrté seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 16. januarija 1894.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar Oton Detela. — Zastopnika c. kr. vlade: deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar vitez Viljem Laschan. — Vsi članovi razun: ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, Ivan Hribar, Ivan Mesar, Luka Svetec. — Zapisnikar: Deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika III. deželno-zborske seje dné 12. januarija 1894.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 39. Poročilo deželnega odbora gledé namákanja travnikov pri šolskem posestvu na Grmu.
4. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za leto 1892. (k prilogi 5.).
5. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega posojilnega zaklada za leto 1894. (k prilogi 6.).
6. Ustno poročilo finančnega odseka gledé podpor za šolske zgradbe (k prilogi 32.) in o prošnjah:
 - a) županstva občine Brezovica, Kamniškega okraja, za podporo za šolsko zgradbo pri Sv. Trojici;
 - b) krajnih šolskih svetov v Dražgošah, Retečah, Predasljih in v Kovorji za podporo za zgradbe šolskih poslopj.
7. Ustno poročilo upravnega odseka gledé nakupa več zemljiških parcel poleg deželnega vinograda v Cerovci (k prilogi 29.).
8. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve enega dela opuščene Karlovske državne ceste pri Luži med okrajne ceste (k prilogi 27.).
9. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega zaklada za leto 1892. (k prilogi 28.).
10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu bolniškega zaklada za leto 1892. (k prilogi 7.).
11. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu blazniškega zaklada za leto 1892. (k prilogi 8.).
12. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu porodniškega zaklada za leto 1892. (k prilogi 9.).
13. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu najdeniškega zaklada za leto 1892. (k prilogi 10.).
14. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu bolniškega zaklada za leto 1894. (k prilogi 11.).
15. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu blazniškega zaklada za leto 1894. (k prilogi 12.).

Stenographischer Bericht

der vierten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 16. Jänner 1894.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Ritter v. Laschan. — Sämmtliche Mitglieder, mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Ivan Hribar, Johann Mesar, Lucas Svetec. — Schriftführer: Landessecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der III. Landtagsitzung vom 12. Jänner 1894.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidentiums.
3. Beilage 39. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewässerung der Wiesen beim Schulgute zu Stauden.
4. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des Landesanlehensfondes für das Jahr 1892 (zur Beilage 5).
5. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Voranschlag des Landesanlehensfondes für das Jahr 1894 (zur Beilage 6).
6. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses, betreffend die Unterstüzungen für Schulhausbauten (zur Beilage 32), und über die Petitionen:
 - a) des Gemeindeamtes Bresowitz im Bezirke Stein um Subvention für den Schulhausbau in Hl. Dreifaltigkeit;
 - b) der Ortsschulräthe in Dračgošah, Retečah, Predasjel und Raier um Bewilligung von Subvention für Schulhausbauten.
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses, betreffend den Ankauf mehrerer Grundparzellen bei dem landschaftlichen Weingartenbesitze in Cerovec (zur Beilage 29).
8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses, betreffend die Einreichung eines Theiles der aufgelassenen Karlstädter Reichsstraßenrede bei Lafen in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 27).
9. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des Landesfondes für das Jahr 1892 (zur Beilage 28).
10. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des Krankenhausfondes pro 1892 (zur Beilage 7).
11. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des Irrenhausfondes pro 1892 (zur Beilage 8).
12. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des Gebärfundes pro 1892 (zur Beilage 9).
13. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des Findelfundes pro 1892 (zur Beilage 10).
14. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Voranschlag des Krankenhausfondes pro 1894 (zur Beilage 11).
15. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Voranschlag des Irrenhausfondes pro 1894 (zur Beilage 12).

- | | |
|---|---|
| <p>16. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu porodniškega zaklada za leto 1894. (k prilogi 13.).</p> <p>17. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu najdeniškega zaklada za leto 1894. (k prilogi 14.).</p> <p>18. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu muzejskega zaklada za leto 1892. in o proračunu za leto 1894. (k prilogi 21.).</p> <p>19. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji predstojništva bolnice usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem Mestu za podporo za bolniške namene.</p> | <p>16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Gebärfonds pro 1894 (zur Beilage 13).</p> <p>17. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Findelfonds pro 1894 (zur Beilage 14).</p> <p>18. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Musealfonds für das Jahr 1892 und über den Voranschlag für das Jahr 1894 (zur Beilage 21).</p> <p>19. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Spitalsvorstellung der barmherzigen Brüder in Kandia bei Rudolfswert um Subvention zu Spitalszwecken.</p> |
|---|---|

Seja se začne ob 10. uri 25 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 25 Minuten vormittags.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo. Gospoda zapisnikarja prosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika III. deželno-zborske seje dné 12. januarija 1894.
1. Lesung des Protokoll der III. Landtagsſitzung vom 12. Jänner 1894.

Tajnik Pfeifer:

(bere zapisnik III. seje v slovenskem jeziku — liest das Protokoll der III. Sitzung in slovenischer Sprache).

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku zadnje seje?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
2. Mittheilungen des Landtagspräſidiumſ.

Deželni glavar:

Naznanjam, da je gospod poslanec Hribar dobil osemdnevni dopust.

Deželnemu odboru so došle prošnje, katere mi je čast izročati, in sicer:

Präſidium des krainiſch-küſtenländiſchen Forſtvereines in Laibach bittet um Subvention für Vereinszwecke. (Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausſchuſſe zugewieſen.)

Rectorat der Wiener Univerſität bittet um Subvention für die dortige Speiſeanſtalt «Mensa academica».

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausſchuſſe zugewieſen.)

Gymnaſial-Direction in Gottſchee bittet um Subvention für dürftige Schüler pro 1894.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausſchuſſe zugewieſen.)

Muzejsko društvo za Kranjsko prosi podpore za l. 1894. za društvene namene.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausſchuſſe zugewieſen.)

Gospod poslanec dr. Papež izroča prošnjo solskega voditeljstva v Radečah pri Zidanem mostu za prispevek za obednico revnih solskih otrok.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausſchuſſe zugewieſen.)

Gospod poslanec Murnik izroča prošnjo arhivarja Antona Koblarja za nagrado za urejevanje in upravljanje arhiva in knjižnice v muzeji Rudolfinum.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausſchuſſe zugewieſen.)

Gospod poslanec baron Apfaltrern izroča prošnjo županſtev v Mengišu in Suhadoleh za uvrstitev občinske ceste pred Križem med okrajne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausſchuſſe zugewieſen.)

Točka 3. dnevnega reda je:

3. Priloga 39. Poročilo deželnega odbora gledé namakanja travnikov pri ſolskem posestvu na Grmu.

3. Beilage 39. Bericht des Landesausſchuſſes, betreffend die Bewäſſerung der Wiefen beim Schulgute zu Stauden.

Deželni glavar:

Predlagam, da se ta priloga izroči upravnemu odseku.

Abgeordneter Freiherr v. Pichtenberg:

Da es sich hier um eine Geldangelegenheit handelt, beantrage ich, daß diese Beilage dem Finanzausſchuſſe zugewieſen werde.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki pritrde temu, da se priloga 39. izroči finančnemu odseku, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

4. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za leto 1892. (k prilogi 5.).

4. Mündlicher Bericht des Finanzausſchuſſes über den Rechnungsabſchluß des Landesanlehensfondes für das Jahr 1892 (zur Beilage 5).

Poročevalec Stegnar:

Visoka zbornica! Čast mi je v imenu finančnega odseka poročati o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za leto 1892. Imajo ga častiti gospodje poslanci v rokah pod številko 5. Na njegovi podlagi imam visoki zbor obvestiti, da so redni prihodki deželnega posojilnega zaklada za leto 1892. znašali 127.228 gld. Ta svota se sestavlja iz dveh postavkov: 1.) iz pogojenega državnega doneska 127. 227 gld. in 2.) postavek je 1 gld. Ta znesek je za 103 gld. manjši, nego je bil proračunjen, ker so uspehi te rubrike spremenljivi in le slučajni.

Med izvanrednimi dohodki pod naslovom III. nahajamo vplačila dežele, ki obsegajo doklade k direktnim davkom za zemljiščno odvezo. Svota teh doklad je znašala 837 gld. 12 kr. in se ta svota sestavlja iz

dejanskih prihodkov leta 1892. v znesku 457 gld. 69 kr. in iz prišteti zastankov koncem leta 1892. v znesku 379 gld. 43 kr. Zastanek prejšnjega leta je znašal faktično 108 gld., ker se je pa med tem časom vplačalo 51 gld., zato je svota doklad k direktnim davkom za zemljiščno odvezo izkazana z 837 gld. 12 kr.

Razni dohodki obsegajo jedini znesek 14 gld. 70 $\frac{1}{2}$ kr. To so namreč predplačilne obresti od izžrebanih obligacij.

Pod V. naslovom se nahaja «Dotacija od deželnega zaklada», ki je faktično znašala 82.025 gld. 65 $\frac{1}{2}$ kr. Proračunjenih je bilo za leto 1892. 85.984 gld.; ker se je pa potrosilo le 82.025 gld. 65 $\frac{1}{2}$ kr., znaša torej prihranek 3958 gld. 34 $\frac{1}{3}$ kr. To se je pristedilo na korist deželnega zaklada. Svota izvanrednih prihodkov znaša torej v letu 1892. 82.040 gld. 36 kr.

Pod črko C se nahajajoči prehajalni prihodki obsegajo tri naslove: 1.) Povrnjena predplačila posojilnega zaklada, ki znašajo 186 gld. in se sestavljajo iz dejanskih prihodkov v znesku 6 gld., iz zastankov koncem leta 1892. v znesku 204 gld., skupaj 210 gld. in po odšteti zastankih pričetkom leta 1892. v znesku 24 gld. bilo je pokritja 186 gld. Ta svota so naprej plačane obresti od obligacij.

Pod naslovom VII. se nahajajo naslednji postavki: dejanski prihodki leta 1892. so znašali 92 gld. 94 kr., zastankov koncem leta 1892. pa je bilo 8867 gld. 75 $\frac{1}{2}$ kr., svota znaša torej 8960 gld. 69 $\frac{1}{2}$ kr. Pri tej priliki mi je opomniti, da je teh 8867 gld. 75 $\frac{1}{2}$ kr. bilo povod v lanskem zasedanju, da se je naročilo deželnemu odboru, naj deželno komisijo pozove, kako da je moglo tako veliko zastankov nastati. Upalo se je, da bode deželna komisija storila svojo dolžnost in naročila lokalnim komisijam, da bi strogo izterjevale zastanke. Deželni odbor je dopisal deželni komisiji, a ni dobil nikakega odgovora, tako da je bil primoran še enkrat ponoviti svoje vprašanje, ki pa doslej še ni imelo uspeha. Ta svota je letos ostala nespremenjena.

Pod naslovom VIII. nahajajo se prejeti tuji denarji, ki so znašali 121 gld. 81 kr. Svota vseh prehajalnih dohodkov je 479 gld. 20 kr., in svota vseh treh poglavij 209 747 gld. 56 kr. Tukaj mi je še opomniti, da je v koloni «Opomenj» v slovenskem tekstu mala pomota, in sicer v številu 51 gld. 14 kr., morala bi se glasiti «51 gld. 15 kr.», in ravnotako je beseda «predplačila» napačna in bi se morala glasiti «preplačila». V nemškem tekstu je vse pravilno.

Redni troški obsegajo pod naslovom I. izplačilo izžrebanih deželnih obveznic, katero je znašalo 47.300 goldinarjev, potem plačilo obresti obveznic deželnega posojila v znesku 154.744 gld., dalje dohodarino zemljiško-odveznega dolga v znesku 9656 gld. 43 kr. Vsi trije postavki se natančno vjemajo s proračunom in se vjemajo z določbami amortizacije.

Pod IV. naslovom «Razni troški» navedeni troški v znesku 210 gld. 40 $\frac{1}{2}$ kr. so izdatki, ki se porabijo za objavljanja, za dečka pri izžrebanji, za notarja in za $\frac{1}{10}$ % upravnino «Union-banki». Svota vseh rednih troškov je torej znašala 211.910 gld. 83 $\frac{1}{2}$ kr., in sicer

za 39 gld. 59 $\frac{1}{2}$ kr. manj, nego je bila proračunjena, ker so uspehi IV. naslova «Razni troški» spremenljivi.

Med izvanrednimi troški so 1. navedeni režijski troški za deželno komisijo v znesku 1083 gld. 37 kr. in za lokalne komisije v znesku 38 gld. 43 kr. Potrosilo se je mimo proračuna za lokalne komisije manj za 291 gld. 57 kr., ker se ni potrebovalo diurnista.

Med izvanrednimi troški je tudi obsežno izplačilo glavnice zemljiško-odveznega dolga, in sicer izplačal se je pod št. 1. po žrebovanji obligacij znesek 6562 gld. 50 kr., ki se po svoji večini tiče starih, izžrebanih obligacij, potem pod št. 2. znesek po pobotanju glavnice v gotovini, ki znaša 814 gld. 10 kr. in pod št. 3. 5% premija v znesku 291 gld. 39 kr.

Naslov VII. kaže, da se je na obrestih plačalo upravičencem dejansko šamo 48 gld. 87 kr. s prisetimi zastanki koncem leta 1892. v znesku 37.023 gld. 41 kr., vsega skupaj torej 37.072 gld. 28 kr. To so še nevzdignene obresti od obligacij. Te bodo pripadle deželnemu posojilnemu zakladu leta 1895., ako se opravičenci ne bodo za nje oglasili.

Raznih troškov pri naslovu VIII. je bilo le 14 gld. 70 $\frac{1}{2}$ kr. in svota vseh izvanrednih troškov pod B znaša 1136 gld. 50 $\frac{1}{2}$ kr.

Prehajalni troški se točno vjemajo s postavki v prihodkih.

Razkaz skupne imovine koncem leta 1892. kaže končnih zastankov 9451 gld. 18 $\frac{1}{2}$ kr., vsi dolgovi so znašali 3.874.168 gld. 21 kr., tako, da je v primeri s skupno imovino v znesku 9451 gld. 18 $\frac{1}{2}$ kr., čisti dolg 3.864.717 gld. 02 $\frac{1}{2}$ kr. V primeri z lanskim dolgom se je zmanjšal za 43.469 gld. 87 $\frac{1}{2}$ kr.

Usojam si torej predlagati:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Računski sklep deželnega posojilnega zaklada za leto 1892.

s pokritjem: rednim . . .	127228 gld. — kr.
izrednim . . .	82025 » 65 $\frac{1}{2}$ »
prehajalnim . . .	479 » 20 »

s potrebsčino: redno . . .	211910 gld. 83 $\frac{1}{2}$ kr.
izredno . . .	1136 » 50 $\frac{1}{2}$ »
prehajalno . . .	479 » 20 $\frac{1}{2}$ »

z dejanskimi dohodki:	
rednimi . . .	127228 gld. — kr.
izrednimi . . .	82498 » 05 »
prehajalnimi . . .	220 » 75 »

z dejanskimi troški:	
rednimi . . .	207596 gld. 11 $\frac{1}{2}$ kr.
izrednimi . . .	1901 » 93 $\frac{1}{2}$ »
prehajalnimi . . .	448 » 75 »

in z zastanki: a) dohodkov	
izrednimi . . .	379 gld. 43 kr.
prehajalnimi . . .	9071 » 75 $\frac{1}{2}$ »

b) troškov rednimi	8592 gld. — kr.
izrednimi	44227 » 93 »
prehajalnimi	48 » 28 »

se odobri in jemlje na znanje, izkaz skupne imovine jemlje se v vednost.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo na 5. točko dnevnega reda.

Prosim gospoda poročevalca, da čita samo naslove.

Ta točka se glasi:

5. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega posojilnega zaklada za leto 1894. (k prilogi 6).

5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag des Landeslebensfondes für das Jahr 1894. (zur Beilage 6.).

Poročevalec Stegnar:

O proračunu deželnega posojilnega zaklada za leto 1894. usojam si poročati prav na kratko.

Skupna potrebsčina proračunava sena 208.346 gld., in sicer je proračunjenih za izplačilo glavnice v gotovini 51.300 gld., za izplačilo obrestij obligacij deželnega posojila 150.884 gld., dohodarine državi od starega zemljiško-odveznega dolga 4669 gld., za razne troške 225 gld. in za režijske troške skupaj 1268 gld., namreč za deželno komisijo 968 gld. in za lokalne komisije 300 gld., vsega skupaj torej 208.346 gld. in ta svota je pokrita s pogojenim državnim doneskom 127.227 gld. in v drugih dohodkih, ki so proračunjeni samo na 2 gld.

Skupno pokritje znaša torej 127.229 gld., v primeri s skupno potrebsčino v znesku 208.346 gld. se kaže primanjkljaj v znesku 81.117 gld., ki je pokriti iz deželnega zaklada.

Finančni odsek torej priporoča, da se proračun, kakor ga je predložil deželni odbor, odobri.

Predlog se glasi:

Visoki deželni sbor naj sklene:

«Proračun deželnega posojilnega zaklada za l. 1894. s potrebsčino: redno	207078 gld.
izredno	1268 »
ter z rednim pokritjem	127229 »
torej z nedostatom: rednim	79849 »
izrednim	1268 »
vsem skupaj	81117 gld.

se odobri.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Dalnja točka je:

6. Ustno poročilo finančnega odseka gledé podpor za šolske zgradbe (k prilogi 32.) in o prošnjah:

6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Unterstützungen für Schulhausbauten (zur Beilage 32.), und über die Petitionen:

a) županstva občine Brezovica Kamniškega okraja za podporo za šolsko zgradbo pri sv. Trojici;

a) des Gemeindeamtes Brestowitz im Bezirke Stein um Subvention für den Schulhausbau in Hl. Dreifaltigkeit;

b) krajnih šolskih svetov v Dražgošah, Retečah, Predasljih in v Kovorji za podporo za zgradbe šolskih poslopij;

b) der Ortsschulrätthe Dražgofsch, Retetsche, Predaszel und Raier um Bewilligung von Subventionen für Schulhausbauten.

Poročevalec Žitnik:

Visoki zbor! Bodi mi dovoljeno, da v svojem, ne v imenu finančnega odseka, pri tej priliki spregovorim nekoliko opazek.

Že nekaj let sem čujemo pri proračunu normalno-šolskega zaklada in pri tej točki, o kateri mi je čast poročati, vedno glasneje prošnje, naj bi merodajna oblastva, v prvi vrsti okrajni šolski svet in deželni šolski svet, vendar ne hiteli takorekoč na vrat na nos z zgradbami novih šol in razširjevanjem jedno- in dvo-razrednic v tri- in četirirazrednice; kajti troški za ljudsko šolstvo narasčajo od leta do leta v toliki progressi, da niso že v nobeni pravi razmeri z drugimi deželnimi potrebami, ne z deželnimi financami in mnogokje tudi ne s praktičnimi uspehi.

Sam gospod poslanec dr. Tavčar, ki ga gotovo ne moremo in ne smemo prištevati med «nazadnjake» in je odločen prijatelj ljudskih učiteljev, odkar in ker niso «farovski hlapci», tožil je v zadnji seji, da dežela pretaka skorej že zadnje kaplje srčne krvi za ljudsko šolo. In govoril je istino, dasi je hotel pod «brezupnim vtisom» vedno rastočih troškov za ljudsko šolstvo pokazati le mržnjo do redovniških šol in nevoljo, da deželni zbor dovoljuje razmerno nizke podpore za take šole.

Proračun za tekoče leto znaša 346.796 gld. in se je pomnožil za 12.650 gld.; tej svoti moramo prišteti učiteljske pokojnine v znesku 29.900 gld. in 5000 do 6000 gld. letnih podpor za nove šolske zgradbe. In če jemljemo v poštev tudi troške, katere plačujejo posamezne občine za nove šolske zgradbe, dosežajo izdatki za ljudsko šolo skoro polovico vseh troškov, s katerimi dežela pokriva svoje potrebsčine, ki znašajo okroglih 880.000 gld.

Jaz se popolnoma strinjam, in gotovo tudi moji ožji somišljeniki, z besedami ekselence barona Schwelgelna, katere je izrekel v zadnji seji, da namreč vse stranke brez razlike pozdravljajo pravi, dobri napredek in razvoj ljudskega šolstva. Jaz še dostavljam, kar gotovo tudi vsi potrjujejo, da materijelno stanje ljudskih učiteljev gotovo ni najboljše. In vendar moram vprašati: Kam pridemo, če bodo šolska oblastva leto za letom polagala na mizo pred ljudske zastopnike vedno večje račune, in če se obistini napoved slavnega deželnega šolskega sveta, da primanjkuje še nad 200 učiteljev in je treba zgraditi še nad 60 šol, predno bode šolski zakon izvršen do zadnjega odstavka?

Jaz bi le želel in morda tudi častiti tovariši, da bi se nekateri drugi zakoni tako strogo zvrševali v korist dežele, kakor se šolski zakon večkrat le — zakaj bi to vedno zamolčevali — v proslavo in čast nekaterih gg. županov, kateri radi nastavljajo svoja ušesa hvali višjih gospodov, v proslavo nekaterih gospodov okrajnih nadzornikov, katerim je prva skrb, da kvantitativno množé ljudske šole, ne pa, da jih tudi kvalitativno zboljšujejo; kajti ni dovolj, da ima skoro že vsaka večja vas svojo šolo, temveč šole naj bodo učilnice za vsakdanje življenje.

Tako so se v zadnjih letih po nasvetih okrajnih šolskih nadzornikov in okrajnih šolskih svetov gradile nove šole in razširjevale že obstoječe v krajih, kjer je skoro nemogoče, da bi ljudska šola vsaj približno dosegala svoj smoter, ker že naravne razmere ovirajo obisk šole in razvoj šolstva.

Da navedem jeden slučaj, gradi se šola pri Svetem Lenartu. Troški so bili proračunjeni na 6940 gld. in šola bode ostala na strmi gori, kamor vodijo same kozje steze iz vasij, ki so oddaljene po tri četrt ure in več od nameravane šole. Vprašam: Kako morejo otroci redno prihajati v šolo po zimi v zametih? Želel bi, da si gresta šolski nadzornik in okrajni glavar sama ogledat, kako malo otrok bode hodilo v šolo. In po letu imajo ljudje izgovore, katere celó šolska oblastva smatrajo kot opravičene.

In mnogo preveč se zgodi gledé razširjevanja šol. Tako mi je bila znana trirazrednica, v katere tretji razred je prihajalo redno k večjem 15 do 20 otrok. A pozneje so jo razširili v stirirazrednico, dasi bi bilo umestneje, da bi se zgradila na periferiji šolske občine jednorazrednica. A tu so vplivali neplemeniti povodi.

In kar je neodpustno v mnogih slučajih, je to, da se gradé palače za šole, dasi te palače večkrat niso primerno urejene za šolske prostore.

Se enkrat ponavljam, da sem prijatelj dobrega šolstva, toda naglašam, da namen dotičnega šolskega zakona o napravah, vzdrževanju in obiskovanju šol je gotovo ta, da je šolo napraviti tam, kjer se je nadejati rednega obiskovanja tekom šolskega leta. Le redno obiskovane šole imajo svoj opravičen obstanek in so vredne denarnih žrtev občin in dežele. Kjer ni vsaj 20 do 30 otrok redno pri nauku, tam šola ni na svojem mestu.

Pride čas, in bojim se, da kmalu, da bomo stali pred alternativo: Ali odrecimo vse doneske za gospodarske in kulturne namene, ali pa bode treba

priviti davčni vijak, da bode davkoplačevalcem izpod nohtov kri tekla, da bo grozno. Torej naj se oblastva, posebno deželni šolski svet, ozirajo na to in naj uvažujejo besede Goethejeve: «Geheß ist mächtig, mächtiger ist die Noth.»

Deželni glavar:

Otvorjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer ima besedo.

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor! Že v minolem zasedanji čuli so se glasovi o vedno rastočih šolskih potrebščinah, in tudi normalno-šolskega zaklada poročilo poudarja, da se za leto 1894. zopet zviksuje tega zaklada potreščina že nad 12.000 gld.

Ob enem naraščajo, kakor je danes tožil tudi gospod poročevalec, troški za nove zgradbe, za razširjenje šol, za učne pripomočke i. t. d.

Oblastva se pri vsem tem premalo ozirajo na dejanske razmere in na resnične potrebe, ne jemljejo v poštev, da šola nikoli ne sme biti pretežko breme za ljudstvo, zlasti sedaj, ko nastopajo vedno očitneje slabi, jako slabi časi, bodi si pri nas ali pa tudi drugodi ko se množi siromaštvo povsodi, a v bivših vinorodnih pokrajinah dosega pa kar strašne razmere; kdor more beži v mesto ali kam drugam, celo preko morja, da si prisluži borni živéž. Doma ostaja, kdor mora, in tem je življenje težavneje od dne do dne.

Stariši komaj čakajo, da bi jim otroci kaj pomagali doma, delavcev bi si radi najemali, ali kako jih plačevati? Zato so jim šolske priklade pravi strah, temu se ni čuditi; navedem iz novejšega časa samo en slučaj.

Pred 14 leti zgradila je občina Studenec novo šolo, ki je z opravo vred stala okoli 7000 gld. Dotični načrti bili so, ako že ne izdelani, pa vsaj odobreni od okrajne šolske oblasti. Štirinajst let torej hodilo so otroci imenovane občine v to šolo, vse je bilo v redu, tudi šolske klopi; niso se čule nobene pritožbe, niti od strani starišev, niti od strani šolarčkov. Naenkrat dobi krajni šolski svet ukaz od okrajnega šolskega sveta, da se imajo dosedanje klopi — katere so, kakor rečeno — 14 let dobro služile, odstraniti in nadomestiti z novimi dvosedežnimi klopmi.

Temu ukazu pridejan je načrt, kako se imajo napraviti klopi, moram reči, da je treba precejšnje bistrournosti navadnemu človeku, če hoče razumeti ta načrt.

Popolnoma nerazumljivo pa je vsakemu to, kako da okrajna šolska oblast brez vse potrebe novo šolsko breme nalaga studenski občini, ki se nahaja v žalostnem gospodarskem položaju, občini, katero je hudo poškovala trtna uš, nenavadna pomladanska suša preteklo leto, silna toča 1892. in 1893. leta, tako da je primorana prositi podpore v svoji hudi sili.

Vsak količkaj razumen in dejajnske razmere uvažujoč človek razvidi, da bodo šolske klopi, če so bile 14 let dobre, tudi zanaprej služile potrebi vsaj toliko časa, da se izrabijo, in da pride ta uboga občina vsaj v boljše razmere.

Ta slučaj jasno kaže, da je strah občin pred šolskimi nakladami popolnoma opravičen in jaz kot poslanec dolenskih občin štejem si v svojo dolžnost, da opozarjam šolska oblastva, da kolikor le mogoče varujejo siromašne občine novih, posebno nepotrebnih bremen.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar se je oglašil k besedi.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Štejem si v dolžnost, da odgovorim gospodu poročevalcu nekoliko besed, ker se je v svojem poročilu bavil v prvi vrsti z mojo osobo. Porabil je današnje poročilo v to, da je odgovoril na moj zadnji govor, dasi je imel časa in priliko, pridružiti se sijajnim protestom gospoda poslanca Povšeta, koje izustil proti mojemu nesrečnemu govoru v zadnji seji. Ali gospodu poročevalcu Žitniku prej ko ne slava govornika gospoda Povšeta ni dala poguma, da bi se bil takrat oglašil k besedi, ker s tako slavnim konkurentom ni hotel konkurirati. On si je zato danes hotel napraviti posebno bojišče in je v to porabil poročilo finančnega odseka (poročevalec Žitnik — Berichterstatter Žitnik: «Svoje!») gledé podpor za šolske zgradbe.

Kar se tiče samostanskih šol sem jaz, dasiravno se je zastopnik nemške liberalne manjšine z diplomatično spretnostjo ogibal priliki, da bi bil povedal, ali je on za te šole ali ne, še vedno in vzlic poročila gospoda poslanca Žitnika proti tem šolam; ne ker sem sovražnik pametne duhovščine in redovnikov, ampak ker so take samostanske šole nenaravno jednostranske in za našo kronovino v obče neporabljive. Končno pa mislim, da je tudi gospod poročevalec sam prepričan, da razmere v tej kronovini niso take, da bi bilo mogoče, vpeljati take samostanske šole po uzorih in idealih, kakor jih ima o teh učilnicah gospod kanonik Klun. Vidi se mi, da je bila cela stvar bolj teoretičnega pomena in ne stvarnega, ki se jej sedaj hoče dati. Ali gospodje od te (leve — linfen) stranke porabljate vsako priliko, če kdo izmed nas v sali rabi kako besedo, da govorite skozi okna. In napihnil ste tudi to stvar, kakor bi se bilo govorilo Bog vé kaj proti samostanom in proti katoliški veri. Jaz poznam to reč in zaradi tega ne cenim previsoko današnjega govora gospoda poročevalca Žitnika. Nekaj pa, gospôda moja, se mi z ozirom na zadnjo sejo v tem govoru vender zdi pomanjkljivo. Če je gospod poročevalec z znano in ostro svojo satiro mene pod nož vzel in me tako rekoč iz kože dejal, čuditi se mu moram, kakor se čudim tudi prečastitemu gospodu tovarišu kanoniku Klunu, da ni imel niti besedice, da bi bil zavrnil tudi zastopnika vlade, ki je zadnjič razvijal tako nezdrave nazore glede pouka v slovensčini na našem učiteljski. Ali njemu nasproti ste gospodje molčali. Na to stran kažete jako rahlo lice in samo proti nam ubogim radikalcem ste kakor proti strastnim sovražnikom, čeravno veste, da vam nič ne moremo škodovati. Proti vladi seveda se pa gospodje vedno priklanjajo in so zadovoljni z vsakim udarcem.

Ako torej gospod poslanec Žitnik v prihodnje hoče polemizirati z govorniki iz prejšnje seje, naj vzame vsaj v jednako objektivno razsodbo ne samo postopanje poslancev te stranke (središče — Centrum), temveč tudi zastopnika visoke ces. kr. vlade, ki morda včasih več graje zasluži, kakor mi.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Papež se je oglašil k besedi.

Poslanec dr. Papež:

Visoki zbor! Dovoljujem si le par besedi v odgovor gospodu poslancu dr. Tavčarju. Zadnjič je bil govor o redovnikih in o njih koristi in nekoristi gledé ljudskega šolstva. Jaz sem bil že zadnjič mnenja, katero je danes tovariš gospod poslanec dr. Tavčar izrazil, da on govori samo za šalo o redovnikih. Zato zadnjič nisem govoril (poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Škoda!»), ali ker danes slišim, da resnično gospod poslanec dr. Tavčar v istini misli, da so redovniške šole «nenaravno enostranske», moram nekoliko kritikovati to misel. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Čast Vam!»). Če bi gospod poslanec dr. Tavčar jemal boljših informacij posebno po tem, kar je slišal v zadnji seji od častitega gospoda tovariša Šukljeta, ki je priznaval velike koristi redovnikov, posebno iz svoje skušnje, ker je svoje sinove imel v redovniški soli — po seji torej bi bil lahko informacij dosti skupaj spravil, — mislim, da bi bil drugače govoril. Omenjati hočem le gledé Frančiškanov v Novem Mestu znanega Bernarda Vovka. Ta gospod je posebno v pozitivnih, v eksaktnih vednostih toliko storil kot učitelj, da so bili njegovi učenci prav na dobrem glasu, ne samo kadar so prestopili na drug gimnazij, marveč tudi na univerzi. Dalje omenjam gosp. Hrovata, ki je bil tudi izvrsten profesor in nikakor ne «nenaravno enostransk», marveč vsestransk. Nočem naštevati n drobno dobrih lastnostij še drugih redovnikov, na pr. zgodovinarja Klemenčiča, ampak že iz navedenega sledi, da je materijal duhovnih profesorjev na srednji soli v Novem Mestu dober. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «O teh se govora ni!»; poslanec Šuklje: — Abgeordneter Šuklje: «Tu gré za normalne šole!») S tem, mislim, sem zavrnil gospoda poslanca dr. Tavčarja, ki je rekel, da so redovniki nenaravno enostranski. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Vzdržujem svoje mnenje vzlic govoru Vašemu!»)

Deželni glavar:

Želi se kdo besede?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Torej ima končno besedo v splošni razpravi gospod poročevalec.

Poročevalec Žitnik:

Visoki zbor! (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Pravično prosim!»).

Gospod poslanec dr. Tavčar mi je izkazal čast, baviti se z mojo osebo. Očital mi je, zakaj se nisem oglasil že v zadnji seji. (Poslanec Suklje: — Abgeordneter Šuklje: «Cela ta razprava ni na dnevnem redu!») V zadnji seji bi se bil gotovo oglasil k besedi, da ni bila že 3. ura in da niso dovolj govorili že drugi gošpodje. Ako pa bodem dobil priliko, ugovarjati gospodu deželnemu predsedniku, ali grajati ga, gotovo bi bil jaz zadnji, ki bi molčal. Zadnjič sem se hotel oglasiti, da bi bil govóril gledé preparandije, ali gospod poslanec dr. Tavčar me je prehitel, da nisem mogel ponoviti one resolucije, katero sem stavil leta 1889. in jo zagovarjal iz narodnega stališča. Za narodno šolo sem jaz vedno vnet, skozi okno govoriti pa moja navada ni.

Ne bom nadalje govoril in predlagati hočem le še nasvete finančnega odseka.

Deželni glavar:

Otvaram nadrobno razpravo in prosim gospoda poročevalca, da prične.

Poročevalec Žitnik:

Finančni odsek nasvetuje:

Visoki deželni zbor izvoli torej skleniti:

«Za 1894. leto dovolijo se za šolske zgradbe sledečim šolskim občinam podpore iz deželnega zaklada:

1. Kočevje . . .	1500 gld.
2. Grahovo . . .	300 »
3. Igavas . . .	300 »
4. Zasp . . .	100 »
5. Breznica . . .	300 »
6. Dobrava . . .	200 »
7. Koprivnik . . .	600 »
8. Leše . . .	500 »
9. Mošnje . . .	300 »
10. Rateče . . .	200 »
11. Tribuče . . .	200 »
12. Reteče . . .	200 »

(Predlogi obveljajo brez debate. — Die Anträge werden ohne Debatte angenommen.)

Dalje imam omeniti, da je došla prošnja županstva Brezovica v kamniškem okraji za podporo za zgradbo šole pri Sv. Trojici.

Pri Sv. Trojici v kamniškem okraji so zgradili novo šolo, ki so jo odprli na jesen leta 1891. Zgradba je bila proračunjena na 4592 gld. Občina si je naložila veliko breme, ker plačuje že 6 let po 50% občinske in šolske naklade. Po izkazu deželnega šolskega sveta 30% šolske naklade, kar pa malo donša, ker plačuje le 432 gld. vsega davka. Podpore je dobila doslej od presv. cesarja 150 gld.; od kranjske hranilnice 100 gld., iz deželnega zaklada 1200 gld., vsega skupaj 1450 gld., tako, da so spravili skupaj 2827 gld., in sicer 1450 gld. podpore in s posojilom naklado 1377 gld.

Deželni šolski svet poroča, da imajo še 900 gld. dolga, županstvo v Brezovici pa, da imajo še 700 gld.

Zaradi tega je finančni odsek sklenil predlagati, da se dovoli za zgradbo šole pri Sv. Trojici še 100 gld.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Žitnik:

Dalje je došla prošnja krajnega šolskega sveta v Dražgošah. Tam se ima šola popraviti, in troški so proračunjeni na 1400 gld. Iz deželnega zaklada se je za to šolo dovolilo doslej 100 gld.; davka ima občina samo 574 gld., naklade pa plačuje 30%.

Z ozirom na to, da plačuje občina malo davka in ima precej dolga za šolo, sklenil je finančni odsek nasvetovati, da se dovoli za to šolsko zgradbo 150 gld. podpore.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Žitnik:

Dalje hočejo razširiti v Predasljih enorazredno ljudsko šolo v dvorazrednico. Troški razširjenja so bili proračunjeni na več kakor 6000 gld. in izdalo se je 5812 gld. Sedaj se potrebujejo še klopi, omare itd. za okroglo 100 gld. Dolga imajo za to šolo še 1200 gld., ki se obrestuje s 5%. Iz deželnega zaklada dovolilo se je za to šolo že 600 gld.

Finančni odsek je sklenil predlagati, da bi visoki zbor dovolil zanj še 100 gld. podpore.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Žitnik:

Četrta prošnja je prošnja občine Kovor za podporo za novo šolsko stavbo, proračunjeno na 4500 gld. Dasiravno plačuje ta občina 45% šolsko naklado že tretje ali četrto leto, sklenil je finančni odsek vender, ker so dobili iz deželnega zaklada že 400 gld., in ker ni občina ravno ena izmed najubožnejših, predlagati, da se tej občini ne dovoli nobena podpora.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da se prošnja krajnega šolskega sveta v Kovorji odkloni.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati, in prosim gospode, kateri pritrde temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Žitnik:

Za leto 1894. se dovolijo torej za šolske zgradbe že naštetim občinam podpore v znesku 5050 gld.

Deželni glavar:

Gospodje, ki pritrjujejo temu znesku, naj izvolijo nastati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo na daljno točko, to je:

7. Ustno poročilo upravnega odseka gledé nakupa več zemljiških parcel poleg deželnega vinograda v Cerovci (k prilogi 29.).

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend den Ankauf mehrerer Grundparzellen bei dem landschaftlichen Weingartenbesitze in Cerovec (zur Beilage 29.).

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! Dežela poseduje vinograd Cerovec, katerega obdeluje vodstvo šole na Grmu. Dotični svet jako dobro ugaja ameriskim trtam, in zato se je odločilo šolsko vodstvo, da posebno tam napravi ameriške nasade. Pomanjkuje pa hleva pri tem delu posestva, v katerega bi lahko postavljali vprežno živino, kadar se vozi gnoj v vinograd ali se imajo opravljati druga dela. Vodstvo je nameravalo napraviti poseben hlev, toda zidanje tega hleva bi stalo več nego nakup sosednega zemljišča, ki meri 1 oral 13 □° in ki leži poleg deželnega zemljišča. Na tem zemljišču se nahaja zidanica, ki bi se z malimi troški dala adaptirati za hlev. Ker je dotični svet za rast ameriskih trt jako ugoden in zidanica v dobrem stanu, in dotični posestnik Franc Kastelic za vse to zahteva le 300 gld., razvidno je, da bi bilo v korist deželi, ako se to posestvo, ki bi tudi služilo v arondiranje celega posestva, kupilo, ker bi se poleg tega tudi troški za hlev prihranili.

Zaradi tega predlagam:

Visoki deželni zbor naj torej sklene:

«Deželni odbor se pooblašča, da za deželo Kranjsko kupi od posestnika Franca Kastelica iz Ragovega parcele št. 1037, 1039 in 1040 z zidanico v Cerovci vred za kupnino 300 gld, ter da znesek pokrije iz deželnega zaklada.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo na daljno točko, to je:

8. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve enega dela opuščene Karlovske državne ceste pri Luži med okrajne ceste (k prilogi 27.).

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung eines Theiles der aufgelassenen Karlsruher Reichsstraßenstraße bei Lachen in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 27.).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Čast mi je poročati v imenu upravnega odseka o poročilu deželnega odbora gledé uvrstitve enega dela opuščene Karlovske državne ceste pri Luži med okrajne ceste. Cestni erar je preložil državno cesto pri Luži, in vsled tega je prenehala zveza med okrajno cesto Črnomelj-Štrekljevec-Jugorje, ki se je pri Luži stikala s Karlovsko cesto. Ta zveza je pa neobhodno potrebna in bi bilo mogoče izhajati z novo državno cesto le na ta način, ako se 477 m dolg kos prejšne državne ceste ohrani v dobrem stanu. Okrajno glavarstvo v Črnomlji pozvalo je dné 6. julija 1893 cestni odbor v Metliki, naj skrbi za to, da postane ta del opuščene državne ceste okrajna cesta. Cestni odbor v Metliki je takoj ustregel temu pozivu, izrekajoč se, da prevzame dotični kos državne ceste v svojo oskrbo, ali s tem je svoj delokrog prekoračil, ker mu to ne pristoja. Visoka deželna vlada je naznanila ta čin cestnega odbora deželnemu odboru s pristavkom, da naj bi deželni odbor primerno ukrenil in naj bi se ta kos ceste, ki meri 477 m, uvrstil med okrajne ceste na podlagi § 23., točke 3., zakona z dné 28. julija 1889, št. 17.

Deželni odbor in ž njim tudi upravni odsek predlaga sledeče:

Visoki deželni zbor izvoli na podstavi § 23., točka 3., zakona z dné 28. julija 1889. l., dež. zak. št. 17, skleniti:

«477 m dolgi, zvezo med Karlovsko državno cesto in okrajno cesto Črnomelj-Štrekljevec-Jugorje posredujoči del od c. kr. cestnega erara vsled preložitve državne ceste opuščene državno-cestne proge pri Luži se uvrsti med okrajne ceste.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo na daljno točko, to je:

9. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega zaklada za leto 1892. (k prilogi 28.).

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landesfondes für das Jahr 1892 (zur Beilage 28.).

Poročevalec Šuklje:

Prosim, častiti gospodje tovariši, blagovolite vzeti v roko prilogo 28., zadevajočo deželnega zaklada računski sklep in razkaz skupne imovine za leto 1892. Takoj na prvi strani vidite, da je skupni znesek prihodkov, in sicer rednih in izrednih, večji nasproti skupnim rednim in izrednim troškom za 111.552 gld. 18 kr., in sicer dobite to svoto, ako seštejete pomnožitev rednih dohodkov za 75.681 gld. 19 $\frac{1}{2}$ kr. — nahajate to številko na str. 11. — in potem izredne prihodke v znesku 900 gld., potem 3.) prihranek pri rednih troških v znesku 31.127 gld. 53 $\frac{1}{2}$ kr., zmanjšan za izredni trošek 2415 gld. 55 kr., katerega imate na strani 27., ter ako k tem se prištejete za 500 gld. povišani, oziroma popravljeni presežek, ki se je bil že določil v preliminaru v znesku 6259 gld. Ako seštejete te pozicije, potem končno dobite številko, ki je tu izkazana. Ali reči moram takoj — kar je sicer samo po sebi umevno, — da to ni gola pomnožitev, kajti je precej tacih kreditov, ki se sicer leta 1892. niso potrosili, ki pa so bili le odloženi ter pridejo gotovo v izplačilo. Da navedem nekatere takih kreditov, proračunali smo za uravnavo Mirne deželni donesek na 20.000 gld. Ta kredit se dandanes ni pozabljen. Dalje se je bila med troški za zdravstvo dovolila za kursalon na Bledu podpora 3000 gld., ki se ni izplačala leta 1892., temveč šele leta 1893. in pri občilih znaša navidezni prihranek 23.500 gld., pa iz detajla se Vam lahko dokaže, da tudi teh 23.500 gld. ni prihranjenih, temveč samo odloženih.

Ako se skupna svota ravno teh pozicij v znesku 46.500 goldinarjev odtegne od onih 111.552 gld. 18 kr., vidi se, da se je v istini več prejelo za 65.052 gld. 18 kr.

Sedaj preidem na detail, in sicer pričujem z rednimi prihodki na strani 8. in 9.

I. poglavje se glasi: «Priklade na davke in deželna naklada» s skupnim pokritjem 783.329 gld. 91 kr., torej proti proračunu višjem za 41.544 gld. 91 kr. To je v istini dejanska pomnožitev, in ta rezultat je vsekako zmatrati jako ugodnim. Če ga pogledate nekoliko bližje, vidite, da so pod črko a) priklade na direktni davek več vrgle za 9623 gld. 44 $\frac{1}{2}$ kr., ker država previdno preliminira direktni davek, in ker so uspehi pri cesarskih davkih ugodnejši mimo proračuna, naravno je, da je ugodnejši tudi uspeh pri deželnih prikladah.

Drug značaj imata točki b) in c). Pred vsem vidimo tukaj, da se je pri samostojni deželni nakladi na porabo žganih opojnih tekočin več dobilo za 22.722 gld. 67 $\frac{1}{2}$ kr. Navzlic tem, da smo o svojem času za celih 15.000 gld. poskočili pri preliminaru, bil je končni efekt vedno še toliko ugodnejši. Saj veste, ta stvar ima dve strani, z ene strani je obžalovati vidno znamenje, kako ljuto se razsaja tisto nesrečno poželenje po žganji med ljudstvom, z druge strani pa z finančnega stališča seveda ugajajo taki prihodki. Dovolite, da segam nekoliko nazaj. Kakih bojov je bilo treba, predno smo sklenili v visoki zbornici, da se ima pobirati ta naklada v lastni režiji. Takrat je bilo nasprotstva iz te (desne — rečten) strani, od strani veleposestva, in celó glasovalo se je po imenih, da se je zabeležilo, kdo je za in kdo je proti. Dandanes vidi vsak s zadovoljstvom, da je tedanji moj predlog bil jako umeren ter da je lastna režija popolnem opravičena.

Kar se tiče priklade na užitnino, je mimo preliminarne efekt bil ugodnejši za 9198 gld. 79 kr., in to je, kakor se vidi iz pojasnil, uspeh tega ukrepa, ki ga je dežela storila s tem, da je v nekaterih okrajih sama kot najemnik pobirala dotično priklado na užitnino. Tudi ta sklep se ni rešil z gladka, treba je bilo hude borbe, ali efekt kaže, da je dežela tudi v tem slučaju pravo ukrenila.

Pri rednih prihodkih vidite torej dobiček v znesku 41.544 gld. 91 kr.

II. «Prihodki iz deželnega posestva.» Skupno pokritje pri tem poglavju znaša 60.093 gld. 6 kr. in je višje proti proračunu za 3166 gld. 6 kr., zmanjšali so se dohodki le pri obrestih od posojil pod točko c), kjer se je prejelo 1713 gld. 24 kr., proti proračunu manj za 479 gld. 76 kr. Ali, gospôda moja, to izvira samo iz tega, ker je dolensjska železnica refundirala tisto posojilo, katero je svoje dni iz deželnega zaklada prejela za pripravljalna dela.

Tukaj bi bilo reči nekaj o točki d) «najmovine od deželnih hiš», za 1447 gld. 90 kr. več proti proračunu. Dejanski efekt pri tej točki je bil 15.302 gld. 90 kr. Ta razloček med proračunom in med dejansko pristojbino, med pokritjem se pojasnjuje s tem, da je več brambovcv bilo nastanjenih v brambovski vojašnici, in vsled tega se je povišala najemnina.

Pod točko e) vidimo nek nepreliminiran prihodek v znesku 500 gld. Jaz kakor mogoče rahlo govorim o tej stvari, kot referent deželnega zaklada bi pa vendar želel, da bi pri nekaterih prispevkih, katere mora prispevati mestna občina Ljubljanska, efekta tega prispevka v bodoče ne našel tolikokrat med zastanki in med prihodki zaznamovanega le z črticami.

Pod črko f) pri mostninah deželnega mostu čez Savo pri Krškem vidimo, da je bilo proračunjenih 5600 gld. in da je dejansko prokrito znašalo 6301 gld. 32 kr., torej proti proračunu več za 701 gld. 32 kr. ker se je most več rabil od vozov. V drugem konsekvencijem bodem morebiti o tej poziciji še nekoliko spregovoriti.

Drugega nimam omeniti, torej nasvetujem, da visoka zbornica izvoli sprejeti poglavje I. in II.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri poglavji III. «prihodki iz javnih naslovov» vidimo, da je nasproti preliminiranemu znesku 3852 gld. manjše pokritje za 232 gld. 25 kr. vsled tega, ker so se bili upravni doneski sirotinskih ustanov znižali od 5% na 3%.

Stvar je pojasnjena, in jaz nasvetujem, da se poglavje III. odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri IV. poglavji, to je pri «raznih prihodkih», vidite, da je proračunjenega bilo 41.673 gld. Pokritje za leto 1892. znaša 72.875 gld. 47 $\frac{1}{2}$ kr., torej je pokritje, uspeh leta 1892. mimo proračuna ugodnejši za 31.202 gld. 47 $\frac{1}{2}$ kr. Sicer opozarjam na to, da se nahaja, ako primerjate zastanke pričetkom leta v znesku 99.421 gld. 40 kr. z zastanki koncem leta v znesku 110.940 gld. 34 kr., v končni večji svoti 31.202 gld. 47 $\frac{1}{2}$ kr. tudi pomnožitev aktivnih zastankov ali terjatev deželnega zaklada v znesku 11.000 gld.

Posebnih opomb mi tukaj ni napraviti treba, le na to bi opozarjal, da pri naslovu I., točki i), kjer je efekt na videz ugodnejši za 26.230 gld. 96 $\frac{1}{2}$ kr., pri povračilih stroškov in doneskov za zgradbo Bogensperske-Ahacijeve in Grosupeljske ceste o svojem času vsled pomanjkanja potrebnih podatkov ni bilo nič preliminiranega in da nahajate po tem tudi med stroški za občila na strani 24. nekoliko kongruentnih doneskov, oziroma stroškov. Ta ugodnejši dohodek je torej le bolj «buchhalteričnega» značaja.

V obče predlagam, naj se potrdijo tudi dohodki v IV. poglavji.

(Obvelja — Angenommen.)

Kar se tiče izrednih prihodkov, prirastlo jih je 900 gld., ker je neka srečka bila izžrebana in se je valuta prejela za to.

Predlagam, da se ta svota odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

C) «Prehajalni stroški.»

Pri poglavji VII., pri «povrnenih predplačilih», tukaj nahajam koncem leta zastanke v znesku 355.043 gld. 92 $\frac{1}{2}$ kr. Ako hočete znati, kako se sestavlja ta svota, blagovolite pregledati na strani 4. pod črko c), kjer so nadrobno razložena predplačila zakladom dobrodelnih zavodov in ustanovnim zakladom, potem deželnim uradnikom in služabnikom. Ravno tako vidite potem ad a) posojila za cestne zgradbe in ad b) posojila za šolske zgradbe, ki so izkazana na strani 8., pod črko c) in d) med zastanki.

Preidem sedaj do rednih stroškov.

V poglavji I. vidite, da se je za deželni zbor potrosilo vsega skupaj 14.187 gld. 68 $\frac{1}{2}$ kr., proti proračunu manj za 406 gld. 31 $\frac{1}{2}$ kr. Vidite sicer, da se je izdalo več za dijete in potne stroške za deželne poslance, ker je sesija dalj časa trajala, za to pa več prihranilo pod črko d), kjer se je pri stroških za tisek obravnav deželnega zbora prihranilo 669 gld. 19 kr.

Nasvetujem, da se stroški pri poglavji I. potrdé.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri upravnih stroških, pri poglavji II., vidite, da so za leto 1892. znašali 52.803 gld. 52 $\frac{1}{2}$ kr., proti pro-

računu manj za 249 gld. 47 $\frac{1}{2}$ kr. To se precej vjema s proračunom, in posebnih pojasnil ni treba, k večjemu treba omeniti in opozarjati na pozicijo pod naslovom 7., točko b), kjer so bili potni stroški in dijete deželnih uradnikov mimo preliminarja večji za 211 gld. 26 $\frac{1}{2}$ kr. vsled tega, ker je bilo dosti komisij v cestnih zadevah in pri vodnih zgradbah.

Nasvetujem, da se stroški pod tem poglavjem odobré.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidem na III. poglavje, k «stroškom za deželno posestvo». Tukaj vidite, da so stroški za celo deželno posestvo znašali 13.448 gld. 91 $\frac{1}{2}$ kr., mimo proračuna manj za 689 gld. 08 $\frac{1}{2}$ kr., in sicer, da to nekoliko bolj nadrobno razjasnim, vidi se, da se je manj potrosilo pri onih objektih, katere nahajate pod 1. naslovom tega poglavja, pri točkah a) in b). Manj je stalo vzdrževanje pri deželnih poslopih in pri deželnem dvorskem vrtu. Potem pa so vzdrževalni stroški manjši bili pri deželnem mostu čez Savo pri Krškem. Tukaj omenjam, da znaša potrebsčina za leto 1892. 8017 gld. 31 kr. Po proračunu je znašala 8260 gld., torej več za 242 gld. 69 kr., ali gospôda, to je samo po sebi umevno, da most sam ni stal toliko, ampak da imate v tej svoti 8017 gld. 31 kr. tudi izredne kredite, namreč 5800 gld. za nakup mitniške hiše in vrta pri Savskem mostu pri Krškem in 233 gld. za napravo in pristojbino pri kupni pogodbi, torej vsega skupaj izrednega kredita, izrednih stroškov 6053 gld. Ako to odtegnete od skupne potrebsčine, vidite, da Vas je most prav za prav stal le 1984 gld., in če to svoto, ta končni rezultat pri stroških primerjate z dohodki, ki so tekom leta 1892. znašali 6301 gld., vidite, da smo tekom leta 1891. pri tem mostu imeli čisti dohodek v znesku 4317 gld. O svojem času se bode moral seveda vpoštevati tudi ta prihranek.

Omenjati in pojasniti mi je še nekoliko točko d) naslova 2., pri tem poglavji; namreč narastel je pristojbinski namestek od premakljivega premoženja za 601 gld. 93 $\frac{1}{2}$ kr. Proračunjenega je bilo tu 956 gld., dejanski pa se je moralo plačati 1557 gld. 93 $\frac{1}{2}$ kr., ker je bil pristojbinski donesek na novo odmerjen.

Nasvetujem, da se potrdi III. poglavje.

(Obvelja. — Angenommen.)

V poglavji IV., pri stroških za deželne kulturne namene in vodne zgradbe, vidite končni efekt v sledečih stevilkah. Potrebsčina znašala je 38.613 gld. 35 $\frac{1}{2}$ kr., proračunjenih je bilo pa 68.020 gld., torej je bil dejanski efekt mimo preliminarja ugodnejši za 29.406 gld. 64 $\frac{1}{2}$ kr. Ali, gospôda moja, jaz sem že popreje opozarjal na to, da je ta prihranek večinoma le navidezen, namreč veliko manj se je potrosilo pri vodnih zgradbah, namreč 29.770. gld. Drugega Vam ni treba povedati, kakor da tiči v tej svoti tudi kredit za uravnavo Mirne, ki do danes še ni porabljen, pa se bo gotovo porabil o svojem času. Že iz tega se razvidi, da je ta prihranek le fiktivnega značaja.

Več se je protosilo pri naslovu 6. za agrarske operacije. Proračunjenega je bilo 9000 gld. Dejanska potrebsčina pa je znašala 10.654 gld. 33 kr.; iz tega se razvidi, da je bil efekt neugodnejši za 1654 gld. 33 kr.

To je zmiraj v zvezi s tem, če je več slučajev, ko pride do razdelitve skupnega posestva in ravno leta 1892. je bilo več takih slučajev v delu in zaradi tega ta zvišek.

Nasvetujem, da se IV. poglavje potrdi.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidem na V. poglavje k troškom za javno varnost. Tu vidite, da se je izdalo 26.477 gld. 38 kr., nasproti proračunu manj za 298 gld. Več se je namreč potrebovalo za žandarmerijo, za nastanjenje žandarmerije, in sicer znaša ta višja potrebsčina pri 1. naslovni številki 284 gld. 37 kr., ker je bilo napravljenih več novih žandarmerijskih postaj ob dolenski železnici. Temu nasproti so se pa troški odgonstva zmanjšali proti proračunu za 582 gld. 99 kr.

Predlagam, da se potrdi potrebsčina pri poglavji V.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri VI. poglavji, pri troških za zdravstvo vidite, da je proračunjenih bilo 24.856 gld., da je potrebsčina znašala 23.477 gld. 22 kr. in da se je torej manj izdalo leta 1892. 1378 gld. 78 kr. Tudi ta prihranek je zgolj dozdeven, ni istinit, kajti tiči v njem pozicija 3000 gld., katero smo vstavili pod kredit za zgradbo Blejskega kursalona, ki pa ni leta 1892., temveč stolprav leta 1893. prišel do izplačila. Temu nasproti imamo nekatere druge kredite, pri katerih vidimo, da je bil efekt tudi dejanski manj dovoljen. Namreč pri troških za cepljenje kozâ razvidite, da se je izdalo več za 391 gld. 37 kr. Cepivo namreč je prouzročilo večje troške, ker se je moralo dotičnemu podjetniku, pri katerem se je kupilo cepivo, doplačati. Mislim, da se bode sedaj, ko bode deželi mogoče, dobivati cepivo iz tistega državnega zavoda, ki se je v zadnjem času ustanovil na Dunaji, tudi troški v tej poziciji precej zmanjšali.

Pri plačah okrožnih zdravnikov je bil efekt neugodnejši za 1429 gld. 85 kr. Tu treba primerjati pozicijo VI. poglavja pri troških z ono pozicijo, katero nahajamo na strani 10. v IV. poglavji prihodkov pod naslovno številko 6. Če se namreč večji trošek v znesku 1429 gld. 85 kr. primerja z večjim dohodkom v znesku 1068 gld. 11 $\frac{1}{2}$ kr., dobi se potem kot končni saldo le nek večji trošek v znesku 361 gld. 73 $\frac{1}{2}$ kr. To torej treba kombinirati, da dobite pravo sodbo.

Nasvetujem, da se potrdi poglavje VI.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri VII. poglavji, pri «troških za dobrodelne naprave» — to je poleg solskih troškov naša najhujša potrebsčina — vidimo, da so znašali 212.854 gld. 97 kr. Proračunali smo le 194.899 gld. in torej je bil efekt neugodnejši za 17.955 gld. 97 kr., in to je, žal, tudi dejanski večji trošek, ali kar se tiče teh pozicij, prav za prav ni mogoče natančno preliminarati. Pri troških za dobrodelne naprave odločuje istinito število bolnikov. Ako je torej več bolnikov v naših dobredelnih zavodih in če je več kranjskih bolnikov v tujih zavodih, katerim treba vračati oskrbovalnino, mora se to naravno tudi izraziti v efektu, v računskem sklepu. Tu nimam nič več omenjati, le morda pri podporah raznim bolnicam, pri zadnjem naslovu 5., tu se vidi, da je efekt ne-

ugodnejši za 300 gld.; Elizabeska otročja bolnica je dobila 300 gld., ki o svojem času niso bili postavljeni v proračun.

Nasvetujem, da se poglavje VII. odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidem k poglavju VIII. k «troškom za pouk, omiko in dobrodelne namene». Tukaj vidite, da smo bili preliminarali 196.991 gld., in dejanski se je potrosilo le 189.063 gld. 89 $\frac{1}{2}$ kr., manj torej proti proračunu za 7927 gld. 10 $\frac{1}{2}$ kr. Če si ogledate tukaj nekoliko nadrobneje proračun, videli bode, da ta prihranek večinoma od todi prihaja, ker se je dejanski primanjkljaj normalno-šolskega zaklada proti proračunjenemu primanjkljaju nižje izkazal za 13.495 gld. 22 kr. in ravno tako primanjkljaj učiteljsko-pokojniškega zaklada za 1900 gld., in kar se tiče drugih pozicij, kjer je potrebsčina proti proračunu bila višja, vendar ta višja potrebsčina ni mogla kompenzirati višjega prihranka.

Nasvetujem, da se sprejmejo številke VIII. poglavja.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri poglavji IX., pri «občilih» je bilo preliminarnega 142.600 gld., dejanski pa se je potrosilo 129.565 gld. 36 $\frac{1}{2}$ kr. in ako primerjamo preliminar z efektom, vidimo, da je poslednji ugodnejši mimo proračuna za 13.034 gld. 63 $\frac{1}{2}$ kr., ali, gospôda moja, tu vidite pod naslovom 1. pri točki C), da se je pri cestah manj potrosilo za 23.500 gld.; to tudi ni prihranek, nego samo odložen kredit.

Drugega nimam omenjati, nasvetujem pa, da visoka zbornica izvoli potrditi poglavje IX.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri X. poglavji vidite, da je skupna potrebsčina znašala 9702 gld. 15 kr., nasproti proračunjeni potrebsčini v znesku 11.070 gld. bil je dejanski trošek torej manjši za 1367 gld. 85 kr., ker je bilo manj vojaških vaj itd., in je bilo torej manj treba plačati za pripravo in vojaške namene.

Nasvetujem, da se to poglavje odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

V XI. poglavji sploh ni bilo nič proračunjenega.

Pri poglavji XII. pa smo videli, da se je manj potrosilo za primanjkljaj deželnega posojilnega zaklada za 3958 gld. 34 $\frac{1}{2}$ kr., kar je danes jako temeljito in obširno razpravljajal gospod poročevalec, razpravljaje računski sklep deželnega posojilnega zaklada.

Nasvetujem torej le, da se odobri tudi to poglavje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Končno omenjam še, da so pri zadnji poziciji, pri VIII. poglavji, «razni troški», proračunjeni na 5000 gld., dejansko znašali 14.633 gld. 35 kr., torej mimo proračuna več za 9633 gld. 35 kr. Tu bi napravil samo to opazko, da se mi namreč ne zdi popolnoma pravilen način, kako deželno knjigovodstvo ravna v enakih slučajih. Številko, katero vidite pod naslovom 1. za podpore po uimah poškodovanim v proračunu za leto 1892., to je prevzelo deželno knjigovodstvo iz proračuna, ki je bil svoje dni rešen v visoki zbornici, ali gospôde, se bode, spominjali, da smo potem, ko se je bil

proračun že rešil, ker je bila letina 1892. jako neugodna in se je bilo bati, da ne bi v nekaterih krajih nastala velika beda, morda celo lakota, dovolili se 10.000 gld. posebnega kredita ad hoc. Preliminar se pa sestavlja iz tega, kar se je sklenilo rešujé nasvete deželnega odbora potem pa iz dodatnih kreditov. Vse to je proračun. Moralo bi se torej drugače kontirati.

Skupna proračunjena potrebsčina je znašala 14.000 gld., dejansko se je potrosilo ravno toliko in potentakem se kompezirati obe te poziciji.

Nasvetujem, da se poglavje XIII. in vsled tega, ker so se vsa poglavja potrdila, da se odobri tudi skupna redna potrebsčina v znesku 806.853 gld. 46 $\frac{1}{2}$ kr., ki jo imate izkazano na strani 27., in ki je nasproti preliminarja manjša za 31.127 gld. 53 $\frac{1}{2}$ kr. Ravno isto nasvetujem o izrednih troških v znesku 2415 gld. 55 kr.

(Obvelja. — Angenommen.)

Končni nasvet finančnega odseka se torej glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Računski sklep deželnega zaklada za l. 1892. z rednimi prihodki v znesku 919.921 gld. 19 $\frac{1}{2}$ kr. in z izrednimi v znesku 900 gld. ter z rednimi troški v znesku 806.853 gld. 46 $\frac{1}{2}$ kr. in z izrednimi v znesku 2415 gld. 55 kr. se potrjuje.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati, in prosim gospode, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Šuklje:

Preidem sedaj na imovinski razkaz. Tu vidite, da je skupna imovina znašala koncem l. 1892. 2,152.675 gld. 13 kr. Ako odtegnemo od te skupne imovine skupne dolgove v znesku 391.247 gld. 64 $\frac{1}{2}$ kr., vidimo, da je znašalo skupno čisto premoženje koncem leta 1892. 1,761.427 gld. 48 $\frac{1}{2}$ kr., torej proti čisti imovini prejšnjega leta, leta 1891., v znesku 1,571.305 gld. 64 kr., več za 190.121 gld. 84 $\frac{1}{2}$ kr.

Pojasnilo, kako se sestavlja ta prirastek končne čiste imovine, nahajate na strani 1. in 2. deželno-od-borske priloge.

V imenu finančnega odseka nasvetujem:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Imovinski razkaz l. 1892. s skupno imovino 2,152.675 gld. 13 kr. ter z dolgovi 391.247 gld. 64 $\frac{1}{2}$ kr., torej s čisto imovino 1,761.427 gld. 48 $\frac{1}{2}$ kr. vzame se na znanje.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Razkaz imovine je potrjen.

Preidemo na daljno točko, to je:

10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu bolniškega zaklada za leto 1892. (k prilogi 7.).

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Krankenhausfondes pro 1892 (zur Beilage 7.).

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel.

Hohes Haus! Die Rechnungsabschlüsse des Krankenhausfondes sowie der übrigen Wohlthätigkeitsfonde, also der Irrenanstalt, des Gebärhause und des Findelfondes, haben bei verschiedenen Anlässen, insbesondere bei den Verhandlungen in den letzten zwei Jahren, mir Gelegenheit geboten, über die allgemeinen Fragen bezüglich der Verwaltung dieser Fonde eingehende Berichte dem hohen Hause vorzutragen. In denselben ist die Stellung dieser Fonde gegenüber den allgemeinen Auslagen, die das Land zu tragen hat, ebenso gekennzeichnet, wie wir daraus auch gesehen haben, inwieweit das Land Krain im Verhältnisse zu anderen Ländern in der Lage ist, den aus diesem Titel an dasselbe herantretenden Ansprüchen gerecht zu werden. Heute ist es mir nicht möglich, diese allgemeinen Erwägungen mit Bezug auf das Jahr 1892 und 1893, beziehungsweise auch bezüglich der Erfordernisse für das Jahr 1894, einer näheren Beleuchtung zu unterziehen, weil die Grundlage dieser Besprechung, der Rechenschaftsbericht, heute dem hohen Hause noch nicht vorliegt. Indem ich das ausdrücklich und mit Bedauern hervorhebe, da es schwierig ist, über solche Fragen sich ein klares Bild zu machen, bevor man die Belege, die in dem Rechenschaftsberichte zu suchen sind, in den Händen hat, schreite ich nunmehr an die Berichterstattung über die verschiedenen Fonde mit dem Vorbehalte, später bei etwa sich darbietenden speciellen Anlässen, wenn es nothwendig sein sollte, die verschiedenen Fragen, die mit diesen Angelegenheiten in dem innigsten Contacte stehen, wieder zur Besprechung und Erörterung zu bringen.

Uebergehend zur Berichterstattung über diese Fonde im allgemeinen, möchte ich mir doch erlauben, dem hohen Hause in Erinnerung zu bringen, wie groß die Opfer sind, die wir aus dem Landesfonde für die Erhaltung dieser Wohlthätigkeitsanstalten jedes Jahr zu bringen haben, und wie sehr diese Opfer regelmäßig von Jahr zu Jahr wachsen müssen. Im Jahre 1890 haben wir zur Bedeckung der Kosten, die aus dem Krankenhaus-, Irrenhaus-, Gebärhause- und Findelfonde dem Lande erwachsen, den Betrag von 103.739 fl. 10 kr. benöthigt. Für das Jahr 1892, also drei Jahre später, hat sich der Zuschuß aus dem Landesfonde bereits um 12.444 fl. erhöht, so daß er 116.183 fl.

betrug. Es ist also im Durchschnitte ein jährlicher Zufluß von über 6000 fl. für diese Zwecke aus dem Landesfonde in Anspruch genommen worden, und in der That erreichen die Ueberschreitungen der Voranschläge für diesen Fond, die im Jahre 1892 durch die effectirten Ausgaben dem Präliminare gegenüber sich ergeben, die Summe von 6541 fl. Diese Ueberschreitungen sind ebenso gerechtfertigt durch die Natur der obwaltenden Verhältnisse, als sie im voraus nicht präliminirt werden können. Wenn also hier von Ueberschreitungen die Rede ist, so habe ich bei verschiedenen Anlässen in früheren Jahren schon ausgesprochen und wiederhole es auch heute, daß die Präliminarien, die wir in dieser Beziehung aufstellen, bezüglich der Festhaltung derselben nicht im gleichen Maße die volle Garantie bieten, wie dies bei anderen Ausgaben der Fall sein kann. Es ist vielmehr zu constatiren, daß wir jährlich eine Ueberschreitung um ungefähr 6% der Jahresausgaben ins Auge zu fassen und damit zu rechnen haben, Ueberschreitungen, die nicht, wie bei anderen Dingen, z. B. durch die Ausführung einer Arbeit mit dem Zustandekommen derselben ihre Grenze und ihren Abschluß finden, vielmehr stets eine Erweiterung erfahren, die selbstverständlich in der Zunahme der Bevölkerung ihre Erklärung findet. Nur diese wenigen allgemeinen Bemerkungen wollte ich vorausschicken, um auf die hohe Bedeutung der finanziellen Frage auch bei diesem Titel hinzuweisen, worauf der unmittelbare Herr Vorredner bei Darlegung des Resultates der Landesfondsgebarung für das Jahr 1892 bereits hingewiesen hat und worauf wir bei Besprechung der Voranschläge für das nächste Jahr, insbesondere bei Besprechung des Erfordernisses des Landesfondes, vielfach und eingehend im Laufe der Verhandlungen der gegenwärtigen Session zu sprechen Gelegenheit haben werden.

Der Rechnungsabschluss des Krankenhauses pro 1892 selbst, der in der Beilage Nr. 7 vorliegt, bietet im allgemeinen keinen Anlaß zu weiteren Bemerkungen, und ich beschränke mich daher hier darauf, auf den vorliegenden Bericht des Landesauschusses hinzuweisen und einige kurze Bemerkungen bezüglich einzelner Positionen beizufügen.

Die Einnahmen des Krankenhauses betragen, wie aus dem vorliegenden Ausweise entnommen werden kann, im Jahre 1892 im ganzen um 6854 fl. mehr als präliminirt wurde. Diese Mehreinnahmen resultiren aus der Steigerung der Erträge, welche wir für die Krankenverpflegung theils von Gemeinden und Bezirkskrankencassen, theils auch von fremden Ländern in einem höheren Grade wie bisher zu erhalten in der Lage waren. Die Mehreinnahme unter diesem Titel allein beläuft sich auf 6571 fl. 18 kr., die kleineren Positionen, in der Erhöhung dieser Einnahmen bei Nr. 6 und 7, sind nicht von Bedeutung und in dem Berichte begründet, den der Landesauschuss dieser Vorlage vorausgeschickt hat. Die Mehrausgaben, die aus derselben Vorlage zu entnehmen sind, erreichen die Höhe von 7406 fl. 39 1/2 kr. Bezüglich dieser Mehrausgaben sei es mir gestattet, auf einen Punkt hinzuweisen. Zuerst muß bezüglich der außerordentlichen Ausgaben, die unter Rubrik XIV im Betrage von 2331 fl. 68 kr. ausgewiesen sind, bemerkt werden, daß diese Ausgaben eigentlich auf den Conto des Neubaus des Krankenhauses zu stellen wären, daß sie aber ebenso, wie schon ähnliche kleinere Posten im verflossenen Jahre, nicht auf den Baucontos des Spitals gebucht, sondern durch die laufenden Ausgaben bestritten werden. Es

ist aber wünschenswert und nothwendig zu constatiren, daß diese Ausgaben dem Lande lediglich aus den Vorbereitungen für den Neubau erwachsen sind und für die Bezahlung von Plänen, Ingenieurarbeiten u. s. w. nothwendig waren, weil diese Kosten für den Neubau nicht präliminirt erscheinen und daher anderweitig bedeckt werden mußten. Die größte Erhöhung der Ausgaben ist unter Rubrik X, «Regiekosten», enthalten und übersteigt das Präliminare von 5079 fl. um 4014 fl. 73 kr. Diese Erhöhung ist motivirt theils durch die Erhöhung der Verpflegstage, welche verrechnet wurden und zum Theile auch durch Erhöhung der Verpflegskosten pro Tag in der I. und II. Classe um 17 kr., die infolge der Preisverhältnisse eingetreten ist, während die Tagen der III. Classe keine Erhöhung erfuhren, sondern vielmehr bei diesen eine Ermäßigung von 1/2 kr. per Tag ausgewiesen erscheint. Der größte Theil dieser Erhöhung ist selbstverständlich auf Rechnung der größeren Zuanpruchnahme des Krankenhauses selbst zu stellen. Bei Rubrik XII, «Verschiedene Ausgaben», die mit 2100 fl. präliminirt erscheinen, ergibt sich eine Ueberschreitung um 541 fl. 56 kr. Diese Rubrik, bezüglich welcher in den Berichten des Landesauschusses bisher keine besonderen Nachweisungen erbracht wurden, enthält im heurigen Berichte eine Hinweisung auf gewisse Ausgaben, die der Krankenhausverwaltung nothwendig erschienen und vom Landesauschusse gebilligt wurden, Ausgaben, die eigentlich nicht hier, sondern bei anderen Titeln in Rechnung zu stellen wären. Im Finanzauschusse ist unter Hinweisung auf den Umstand, daß Subventionen und ähnliche Ausgaben nicht unter einem solchen Titel zu erscheinen hätten, der Wunsch ausgesprochen und von den Mitgliedern des Landesauschusses die Zusage gemacht worden, daß in Zukunft diese Post nicht nur genau specificirt, sondern daß auch vermieden werden wird, in dieselbe Positionen einzustellen, welche hieher nicht gehören. Im übrigen habe ich bezüglich der Ausgaben keine weiteren Bemerkungen zu machen, ebenso wie ich auch bezüglich der Nachweisung des gesammten Vermögens mit Ende des Jahres 1892 nichts anderes zu erwähnen habe, als daß diese Nachweisung den Nachweisungen der früheren Jahre entspricht.

Angeichts dieser Darlegungen, die, wie ich glaube, den Beweis erbringen, daß in den Ausgaben nur den nothwendigsten Bedürfnissen, wenn auch in erhöhtem Maße, Rechnung getragen worden ist, erlaube ich mir im Namen des Finanzauschusses den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Der Rechnungsabschluss des Krankenhauses pro 1892 mit 19.884 fl. Einnahme und 76.567 fl. 39 1/2 kr. Ausgabe, sowie der Vermögensausweis mit Ende 1892 werden zur Kenntnis genommen und die dem Präliminare von 1892 gegenüber sich ergebende Ueberschreitung von 552 fl. 39 1/2 kr. nachträglich genehmigt».

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

11. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu blazniškega zaklada za leto 1892. (k prilogi 8.).
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Irrenhausfondes pro 1892 (zur Beilage 8.).

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Der Bericht des Landesausschusses über diesen Gegenstand liegt in der Beilage Nr. 8 vor. Indem ich in der Berichterstattung fortschreite, sei mir hier bezüglich des Irrenhausfondes nur im allgemeinen die Bemerkung gestattet, daß die Ueberschreitung des Präliminaren eine höhere war, als in den früheren Jahren und 6229 fl. 19 1/2 kr. betrug, während sich diese Ueberschreitung bei den übrigen Fonden in wesentlich geringeren Proportionen bewegte. Was die einzelnen Positionen dieses Rechnungsabschlusses anlangt, so habe ich bezüglich der Einnahmen zu constatiren, daß dieselben, was die eigenen Einnahmen betrifft, kleiner waren und einen kleinen Ausfall von 133 fl. 48 kr. ausweisen, welcher durch den Bericht des Landesausschusses klar gestellt ist und keiner weiteren Erläuterung bedarf. Was die Verläge aus dem Landesfonde anlangt, so enthalten dieselben im gewissen Sinne auch denjenigen Ausfall, den wir zu tragen haben, weil wir in höherem Grade die Mittel des Landes in Anspruch nehmen mußten, als präliminirt war. Sie stellen sich gegenüber dem Präliminare pro 1892 per 52.407 fl. auf 58.636 fl. 19 1/2 kr. und überschreiten demnach das Präliminare um 6229 fl. 19 1/2 kr. Diese Ueberschreitung findet ihren naturgemäßen Ausdruck in den Ausgaben, und wenn Sie auf Seite 8 der Beilage einen Blick werfen, so werden Sie daraus sofort entnehmen, daß auch bei diesem Fonde die Ueberschreitungen wesentlich durch die Regie- und Verpflegskosten für die zunehmende Anzahl der Kranken begründet sind. Diese Ausgaben, die unter Rubrik-Nummern VIII und IX verzeichnet sind, erfuhren bei den Regiekosten des Irrenhauses eine Steigerung um 4809 fl. 31 kr. und bei den Verpflegskosten für die sieben Irren eine solche von 1055 fl. 29 kr. Die Steigerung dieser Ausgaben steht im Zusammenhange mit der Steigerung der Verpflegstagen, die hier eine proportionell höhere war, als bei dem Krankenhausfonde, die aber als gerechtfertigt angesehen werden muß in Vergleich zu den Verpflegstagen, die an anderen Orten bestehen und die auch bei uns nicht überschritten werden sollen. Ich möchte speciell darauf hinweisen, daß wenn es sich hier um Ausgaben des Irrenhausfondes handelt, man nicht übersehen darf, daß mit denselben in gewissem Sinne auch die Ordensanstalt für sieche Irren verbunden ist, obwohl sie eigentlich keinen Bestandtheil des Irrenhauses bildet, vielmehr mit demselben nur in einer ähnlichen Verbindung steht, wie das Elisabethiner Kinder-Krankenhaus mit dem allgemeinen Krankenhaus. Auch im Siechenhause hat sich im Verhältnisse eine ähnliche Erhöhung bei den Verpflegskosten ergeben, indem die präliminirten Ausgaben von 11.450 fl. auf 12.505 fl., also um 1055 fl., somit um 5% bis 6% gestiegen sind, eine Steigerung, mit der wir zu rechnen

haben. Andere Differenzen sind nicht zu constatiren, die geringen Neubauten wurden ziemlich entsprechend den Beschlüssen des hohen Landtages ausgeführt und die Nachweisung des Vermögens mit Ende des Jahres 1892 stimmt mit den Beständen und dem Zuwachse überein.

Angesichts dieser Umstände erlaube ich mir im Namen des Finanzausschusses den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Der Rechnungsabschluss des Irrenhausfondes für das Jahr 1892 mit 11.191 fl. 52 kr. Einnahmen und mit 69.827 fl. 71 kr. Ausgaben, wodurch sich dem Präliminare gegenüber im Erfordernisse ein Abgang von 6095 fl. 71 kr. und in der Bedeckung von 133 fl. 48 kr., daher im ganzen eine Ueberschreitung von 6229 fl. 19 kr. ergibt, die gerechtfertigt erscheint, werden ebenso wie der Vermögensausweis mit Ende 1892 zur Kenntniß genommen.»

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali in prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo k daljni točki, to je:

12. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu porodniškega zaklada za leto 1892. (k prilogi 9.).
12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Gebärfondes pro 1892 (zur Beilage 9.).

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Der Rechnungsabschluss des Gebärfondes bewegt sich seit Jahren im großen und ganzen in den gleichen Ziffern und ergibt die gleichen Resultate, die kaum zu irgend einer Bemerkung Anlaß bieten. Ich constatire hier nur, daß die ordentlichen Einnahmen desselben um 107 fl. 50 kr. infolge der erhöhten Verpflegskostenerläge gestiegen sind und daß sie sich im übrigen im Rahmen des Voranschlages bewegten, indem dem präliminirten Betrage von 581 fl. eine Bedeckung von 688 fl. 50 kr. gegenübersteht. Was die Ausgaben anlangt, so wurden dieselben um die geringe Summe von 164 fl. 39 1/2 kr. überschritten, welche Ueberschreitung sich, wie bei allen diesen Fonden, auf die Regieauslagen bezieht. Die Ausgaben waren mit 5164 fl. präliminirt, verausgabt aber wurde der Betrag von 5328 fl. 39 1/2 kr. Indem ich beifüge, daß die Details dieser Rechnung aus dem vorliegenden Berichte des Landesausschusses zu entnehmen sind, erlaube ich mir im Namen des Finanzausschusses den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Der Rechnungsabschluss des Gebärfondes für das Jahr 1892, in dem 5328 fl. 39 kr. als Ausgaben und

688 fl. 50 kr. als diverse Einnahmen ausgewiesen wurde, woraus sich der Abgang von 4639 fl. 80 kr. und dem präliminirten Abgang von 4583 fl. gegenüber eine Ueberschreitung von 56 fl. 80 kr. ergibt, wird genehmigend zur Kenntniß genommen».

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Dalnja točka je:

13. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu najdenškega zaklada za leto 1892. (k prilogi 10.).

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Findelfondes pro 1892 (zur Beilage 10).

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Bezüglich dieses Berichtes beschränke ich mich auf die Constatirung der Thatsache, daß der Rechnungsabschluss des Findelhausfondes eine kleine Ueberschreitung im Betrage von 296 fl. 59 kr. ergibt, im wesentlichen aber mit dem Präliminare übereinstimmt, wie Sie dies aus den vorliegenden Ausweisen entnehmen können. Ich beschränke mich demnach bei dem Umstande, als nach keiner Richtung wesentliche Aenderungen zu constatiren sind, auf diese kurze Bemerkung und stelle im Namen des Finanzausschusses den Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Der Rechnungsabschluss des Findelhausfondes pro 1892 mit der Einnahme von 345 fl. 20 kr. und der Ausgabe von 3703 fl. 99 kr., woraus sich ein Abgang von 3358 fl. 79 kr., und dem präliminirten Abgange von 3025 fl. unter Berücksichtigung der Mehreinnahme von 37 fl. 20 kr. eine Ueberschreitung von 296 fl. 59 kr. ergibt, wird genehmigt.»

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

14. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu bolniškega zaklada za leto 1894. (k prilogi 11.).

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Krankenhausfondes pro 1894 (zur Beilage 11).

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Bezüglich des Punktes 14 der Tagesordnung erlaube ich mir den Antrag zu stellen, daß die Berichterstattung über den Voranschlag des Krankenhausfondes pro 1894 von der heutigen Tagesordnung abgesetzt und auf die Tagesordnung der nächsten Sitzung gesetzt werde, weil der Finanzausschuss mit Rücksicht auf die Bedeutung des Voranschlages für den Neubau des Spitales über diesen Gegenstand noch weitere Berathungen sich vorbehalten hat und der Bericht des Landesausschusses, Beilage Nr. 11, gleichzeitig mit dem Berichte Nr. 33, der über diesen Neubau Anträge enthält, in Berathung gezogen und hierüber dem hohen Hause in der nächsten Sitzung Bericht erstattet werden soll.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga, da se točka 14. odstavi od današnjega dnevnega reda.

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, kateri se strinjajo s predlogom, da se odstavi ta točka z dnevnega reda, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

15. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu blazniškega zaklada za leto 1894. (k prilogi 12.).

15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Irrenhausfondes pro 1894. (zur Beilage 12).

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Der Voranschlag des Irrenhausfondes pro 1894 ist aus der Beilage 12 ersichtlich. Wie Sie aus dieser Beilage entnehmen können, ist diesbezüglich zu constatiren, daß der Voranschlag für das Jahr 1894 gegenüber dem Voranschlage pro 1893 eine Erhöhung anzeigt, indem für das Jahr 1893 ein Erfordernis von 68.579 fl. präliminirt wurde, für das Jahr 1894 aber ein solches von 71.700 fl.; somit um rund 3000 fl. mehr präliminirt erscheint. Diese Erhöhung des Erfordernisses ist einerseits gerechtfertigt durch die thatsächlichen Erfolge der vorhergehenden Jahre, in dem das Präliminare auf Grundlage des Durchschnittes der drei letzten Jahre aufgestellt wird und nach diesem Durchschnitt stellt sich das Erfordernis an und für sich höher. Andererseits aber habe ich zu constatiren, daß im I. Capitel, welches sonst wesentlich die gleichen Positionen wie im vorhergehenden Jahre enthält, eine neue Post unter Paragraph 7 «Löhnung des Gärtners» mit 360 fl. eingestell wurde,

wozu ich bemerke, daß diese Post nicht eine Erhöhung des betreffenden Ansatzes, sondern nur eine Verschiebung zum Ausdruck bringt. Die Kosten für den Gärtner sind bisher unter dem Titel «Regiekosten» von den Schwestern, denen die Regie übertragen ist, bestritten worden. Nun hat es der Landesausschuß aus besonderen Gründen, die mit dem Fischereivereine in Zusammenhange stehen, für zweckmäßig und wünschenswert erachtet, den Gärtner aus eigenem zu bezahlen und den Betrag von 360 fl., der bisher den Schwestern refundirt wurde, von der Regie auszuscheiden, so daß es sich also thatächlich nur um eine Umstellung aus einem Capitel ins andere handelt.

Ob diese Disposition eine zweckmäßige war und ob sie vom Standpunkte der Disciplin allein schon als gerechtfertigt bezeichnet werden kann, lasse ich heute dahingestellt.

Was die Gebäude-Erhaltung anlangt, so wird hier eine Erhöhung um 300 fl. gegenüber dem Präliminare für das Jahr 1893 beantragt. Bei diesem Anlasse muß darauf hingewiesen werden, daß unter diesem Titel «Gebäudeerhaltung», beziehungsweise «Neubauten», in nicht ferner Zeit größere Ansprüche an den hohen Landtag herantreten werden, die man, wie die Dinge zu liegen scheinen, schon heute als unabweisbar bezeichnen muß. Ansprüche, die sehr bedeutende Summen erfordern und wahrscheinlich den Betrag von 100.000 fl. überschreiten werden. Es liegen zwar dafür in dem Berichte des Landesausschusses keine Anhaltspunkte vor, in dem Finanzausschusse aber ist von dem Referenten des Landesausschusses darauf hingewiesen worden, und es ist daher wünschenswert, daß der hohe Landtag diese eventuell in den nächsten Jahren an uns herantretenden Mehrausgaben schon jetzt sich vor Augen halte, weil derartige Fragen für die Bilanzirung unseres Haushaltes von der größten Bedeutung sind. Nur das sei mir zur Vervollständigung dieses Berichtes noch beizufügen erlaubt, daß es sich hier nicht um eine Post der öffentlichen Gebäude-Erhaltung handelt, sondern darum, die beiden getrennten Flügel der Anstalt zu Studenc zu verbinden und die Anstalt so auszugestalten, daß sie den mit ihr verbundenen Zwecken in vollem Umfange dienen kann und dienen soll, was bis heute angeichts des beschränkten Raumes und auch aus andern Gründen leider nicht in vollem Umfange durchzuführen möglich war, so daß wir es heute thatächlich eigentlich nur mit einer Anstalt zu thun haben, in welcher die Irren bewacht und bewahrt werden, weniger aber mit einer Anstalt, in welcher ihrer Heilung und Genesung die volle Aufmerksamkeit gewidmet werden kann. Schon die vorhandenen Räume reichen nicht aus, um eine den primitivsten sanitären Anforderungen entsprechende Absonderung der einzelnen Krankheitsformen durchzuführen, die für die Erreichung des sanitären Zweckes unerläßlich wäre.

Ferner ist eine größere Erhöhung der Regie- und Verpflegungskosten in der Irrenanstalt in Studenc ausgewiesen, welche Erhöhung angeichts der steigenden Zunahme der Patientenzahl ebenfalls begreiflich und gerechtfertigt ist. Diese Zunahme des Erfordernisses wird zum Theil durch die Einnahmen bedeckt, die jedoch nicht bedeutend sind, und wenn für das Jahr 1893 noch der Betrag von 11.678 fl. an eigenen Einnahmen präliminirt werden konnte, so war für dieses Jahr eine höhere Präliminirung nicht möglich, sondern es ist ein niedrigerer Betrag eingestellt worden. Es steht aber zu hoffen, daß das Gleich-

gewicht, wie in früheren Jahren, durch andere günstige Verhältnisse sich zum Theile wenigstens wird herstellen lassen.

Angeichts dieser Sachlage habe ich die Ehre im Namen des Finanzausschusses den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Das Erfordernis des Irrenhausfondes für das Jahr 1894 wird mit 71.700 fl. und die Bedeckung mit 11.355 fl. präliminirt, so daß sich ein Abgang von 60.345 fl. ergibt, der aus den Mitteln des Landesfondes zu bedecken ist.»

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. vitez Bleiweis se je oglašil k besedi.

Poslanec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški:

Visoka zbornica! Ker sem v tem trenutku slišal, da bode deželni odbor nasvetoval ustanovitev sekundarske službe v blaznici na Studencu, mislim, da sem dolžan povedati, kakšne so sedaj razmere v naši blaznici, kako bode treba skrbeti za to, kje se bodo nastanili blazni, ki jih imajo sedaj v stari blaznici ljubljanski, in po končani stavbi v novi bolnici ne bodo tam naši prostora. Dovolite, da v tem oziru nekoliko pojasnim sedanje stanje blaznih v naših zavodih. Koncem leta 1893. bilo je v blaznici na Studencu 188 blaznih, imamo pa tam le 186 postelj. Torej je prostor, ki je na razpolaganje, že prekoračen, in k temu pride še nedostatek, da je število blaznih žensk neprimerno večje nego moških, ker imamo moških 79, žensk pa 106, in razen tega še tri plačujoče I. in II. razreda. Vsled tega je prostor za ženske tako natlačen, da ni več postelj, temveč, da morajo ležati dotične blazne ženske na hodnikih, in kaj to pomeni, če leže umobolni brez pravega nadzorstva po hodnikih, mora si vsak sam misliti. Vsled tega, da je posebno ženski oddelek tako natlačen, prišli smo v položaj, da so na oddelku za besne v jedni celici po tri ženske skupaj, in posebna sreča je — v tem oziru moram reči, da je red jako skrben — da se niso večkrat že zgodile kake nesreče, ker ni popisljiv utis, ki ga dobi človek na tem oddelku, če čuje, kak nemir in sunder se tam vrši. To ni samo neprimerno, ampak prav škodljivo, ker so to večjidel akutni slučaji, ako se taki blazni ne izolirajo, da dobivajo mir, potem je njih ozdravljenje nemogoče in postanejo sčasoma neozdravljivi, hirajoči umobolni. Vsled tega naraščajo za deželo troški, ki trajajo potem leta in leta.

V blaznici hiralnici, kjer bi ne smelo biti več, nego 60 hirajočih umobolnih, je število tako narastlo, da jih je danes že 98, in upraviteljstvo tega zavoda nima več prostora, kakor za 6 moških, sicer je vse prepolnjeno. Potem pa ostane še 37 blaznih, ki so sedaj v stari blaznici v bolnišnici. Vprašanje nastane, kam se bodo dejali ti blazni, kadar bode dozidana nova bolnica? V tem oziru je deželni odbor kot skrbni oče dežele povprašal vodstvo bolnišnice, kaj se ima zgoditi, in vodstvo je odgovorilo, da je neobhodno potrebno, da se že letos skrbi, da se bode drugo leto imelo kam nastaniti te osebe. Ker je

faktično v blaznici na Studencu vse napolnjeno in v hiralnici tudi nič prostora, kam torej ž njimi? Stavili so se od strani vodstva primerni nasveti in izreklo se je, da ne kaže odlašati te stvari do časa, ko bode dograjena nova bolnica. Deželni odbor je namreč obetal, da bode takrat nasvetoval visokemu deželnemu zboru, naj se nadaljujejo zgradbe v blaznici na Studencu. Med tem časom bodo pretekla najmanj tri leta in kaj to pomeni pri vsak dan naraščajočem številu umobolnih, je jasno. Vsako leto narašča število blaznih in v treh letih jih bode najmanj 30 do 40 več, če pa že danes ne vemo kam ž njimi, bode to pozneje še hujše in prišli homo končno do tega, da se bodo morali blazni odvracati, sprejem ustaviti. Dati jih bomo morali, ali na deželo v rodbinsko oskrbovanje, ali pa posiljati v tuje blaznice. Drugega pomočka po mojih mislih ne bode, ako se visoki zbor noče pečati že letos s tem vprašanjem in skleniti, da se na Studencu nadaljujejo zgradbe. V tem oziru so se stavili deželnemu odboru primerni nasveti in v obširnem poročilu se mu razjasnilo sedanje stanje, katerega dalje vzdrževati je nemogoče.

Omeniti moram še, da je v stari bolnišnici sedaj še opazovalnica. Koncem preteklega leta je bilo v njej pet bolnikov. Ti bodo v novi bolnici našli prostora, od drugih 37 umobolnih pa bode mogoče nastaniti k večjem šest v hiralnici tik bolnice, ker so mirni in pripravi, da bodo lahko pomagali pri raznih delih v novi bolnici. 31 je pa većinoma takih umobolnih, ki so epileptični in včasih siloviti in nemirni. Za te bode treba preskrbeti prostora, in ker se je o tej stvari deželnemu odboru že obširno poročalo, bi pač mislil, da naj bi se finančni odsek s tem vprašanjem vendar tudi že letos nekoliko pečal, in da bi se danes ne sprejel takoj proračun blazniškega zaklada, predno se finančni odsek ni prepričal, kako prenujno je, da se že letos v tej stvari nekaj stori. Stavljam torej predlog, naj se danes še ne sklepa končno o proračunu, temveč to sklepanje odloži do dneva, ko se bode razpravljalo in končno resilo poročilo deželnega odbora gledé nastavljenja jednega sekundarija v blaznici.

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik ima besedo.

K. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Der Landesregierung steht gesetzmäßig die Oberaufsicht über sämtliche Krankenanstalten des Landes zu. Aus diesem Grunde erlaube ich mir zu dem gegenwärtig in Verhandlung stehenden Voranschlage das Wort zu dem Zwecke zu ergreifen, um die Ausführungen des Herrn Vorredners, Herrn Dr. Ritter v. Bleiweis, zu bekräftigen und zu betonen, daß es dringend nothwendig ist, an die Ausgestaltung der Irrenanstalt in Studenc zu denken. Ich bitte nur zu bedenken, daß dort von den Vermögenden die Allerärmsten untergebracht sind. Es ist trostlos, wenn man in die Anstalt kommt und sieht, wie wegen des Raummangels halb zurechnungsfähige, mit lichten Momenten begabte Individuen permanent von einer großen Anzahl von Personen umgeben

sind, die ihren Irrsinn vollständig an den Tag legen, lichte Momente fast gar nicht besitzen, und bei denen der Irrsinn in einer für die Umgebung wirklich deprimirenden Weise zum Ausdrucke kommt. Das sind Uebelstände, welche abzustellen ein dringendes Gebot der Humanität ist. Die Ziffern, welche Herr Dr. Ritter v. Bleiweis als Primarius angeführt hat, sprechen in dieser Beziehung an und für sich deutlich genug. Ich möchte aber den Herren empfehlen, einmal einen Besuch in der Anstalt zu machen, und Sie werden dann mit einer ganz anderen Ueberzeugung zurückkommen und sehen, daß es so nicht fortgehen kann und daß es unbedingt geboten erscheint, Vorkehrung zu treffen, daß den Anforderungen der Humanität und einer rationellen curativen Behandlung der Geisteskranken entsprochen wird. Der gegenwärtige Zustand der Anstalt ist ein solcher, daß ich die Worte des Herrn Abgeordneten Dr. Ritter von Bleiweis in jeder Beziehung nur bestätigen und bekräftigen kann; ich glaube, daß sein Antrag zweckmäßig ist und daß in die Berathung des Voranschlages in definitiver Weise erst dann eingegangen werden sollte, wenn die geehrten Herren sich überzeugt haben, wie es in der Anstalt aussieht und wie es dem ärztlichen Personale absolut unmöglich ist, Heilerfolge zu erzielen, wenn die Kranken, denen sie an der Seite stehen sollen, durch die Umgebung, der sie nicht entrissen werden können, in einen immer mehr und mehr unheilbaren Zustand versetzt werden. Ich wiederhole, daß ich den Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Ritter von Bleiweis nur auf das dringendste empfehlen kann.

Deželni glavar:

Zeli se kdo besede?

(Nihee se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Der Herr Abgeordnete Dr. Ritter v. Bleiweis hat auf die vielen Mängel hingewiesen, die in der Landesirrenanstalt in Studenc sowie in dem alten Irrenhause und in der Siechenanstalt wahrgenommen werden. Ich habe schon bei verschiedenen Gelegenheiten und auch heute auf diese Mängel hingewiesen und ausdrücklich betont, daß wir in der nächsten Zeit gezwungen sein werden, zu weiteren bedeutenden Auslagen zu schreiten, wenn wir die Irrenanstalt zu einer Anstalt ausgestalten wollen, die würdig sein soll des Zweckes und der Aufgabe, für die wir sie ins Leben gerufen haben.

Der Herr Abgeordnete Dr. Ritter v. Bleiweis hat den Antrag gestellt, es möge die Beschlussfassung über das Erfordernis des Irrenhausausfundes von der heutigen Tagesordnung abgesetzt und der Finanzausschuß beauftragt werden, die Sache — wenn ich ihn richtig verstanden habe — eingehender zu verhandeln und hierüber neue Anträge zu stellen. Das ist dem Finanzausschuße nicht möglich, weil er keine Vorlage hat, und ich habe bereits eingangs meines Berichtes darauf hingewiesen, daß es schwierig sei, über Anträge Bericht zu erstatten, ins solange ein Motivenbericht hiezu nicht vorliegt. Es ist aber auch darauf hingewiesen worden, daß wir in der allernächsten Zeit einen Bericht des Landesausfusses über die Creirung einer neuen Secundararztesstelle zu gewärtigen haben. Meine Herren! Der

Finanzausschuß hat sich in eingehender Weise über das Berathen, was ihm vorgelegt wurde, und ist für die auf dieser Grundlage gestellten Anträge verantwortlich, nicht aber dafür, daß er über Dinge nicht berathen hat, die ihm nicht vorgelegt worden sind. Von dem ausführlichen und gewiß interessanten Berichte der Leitung des Irrenhauses an den Landesauschuß ist dem Finanzausschuße bisher nichts bekannt, und ich bin dem Herrn Vorredner zu Dank verpflichtet, daß er uns darauf aufmerksam gemacht hat, weil ich das lebhafte Bedürfnis empfinde, über diesen Gegenstand eingehender informiert zu werden. Ich zweifle nun nicht, daß uns weitere und genauere Informationen im Finanzausschuße gegeben werden. Nach meiner Ansicht unterliegt es aber unter diesen Umständen keiner Schwierigkeit, auf die besonderen Bedürfnisse, auf die hingewiesen wird, und insoweit sie dringend sind, bei der Berathung über die angefündigte zweite Vorlage, soweit die Verhältnisse es jetzt schon gestatten, Rechnung zu tragen, ohne daß die Verhandlung über den Gegenstand, der jetzt auf der Tagesordnung steht, von derselben abgeseht wird. Der Finanzausschuß hat diese Eventualität auch bereits ausdrücklich ins Auge gefaßt, und es ist der Beschluß gefaßt worden, sich dahin auszusprechen, daß von einer derartigen Absehung des heutigen Berichtes von der Tagesordnung schon aus dem Grunde abgesehen werden müßte, weil für dringende Vorkehrungen in Form von Nachtragscrediten ohnehin Vorsorge getroffen werden kann. Um die Arbeiten nicht zu erschweren, und diese Frage, die jedenfalls noch zur Sprache kommen wird, nicht noch mehr zu compliciren, habe ich mir eingangs meines Berichtes darauf hinzuweisen erlaubt, daß ich mir vorbehalte, in einem späteren Zeitpunkte auf diese Sache zurückzukommen. Angesichts dieser Situation erlaube ich mir, wie sehr ich auch den Wunsch theile, der in der Richtung hier ausgesprochen wurde, daß für diese Anstalt noch sehr viel geschehen müsse, und wie sehr ich auch anerkennen muß, daß für das Irrenhaus noch bedeutende Auslagen nothwendig sein werden, im Namen des Finanzausschußes nur den Antrag zu stellen, jenen Anträgen, die ich im Namen des Finanzausschußes hier vorzubringen die Ehre hatte, beizustimmen, wodurch aber weitere, eventuell unerläßliche Aenderungen, beziehungsweise Bewilligungen in Form von Nachtragscrediten in keiner Weise ausgeschlossen sind.

Zur Abstimmung käme nach meiner Ansicht zuerst der Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Ritter v. Bleiweis, weil sein Antrag ein Vertagungsantrag ist und als solcher jedem anderen vorausgehen muß. Ich bitte um Entschuldigung, daß ich im Interesse der Wahrung der Geschäftsordnung dies beizufügen mir erlaube.

Poslanec vitez dr. Bleiweis-Trsteniški:

Umaknem svoj predlog, ker bode stvar itak se pozneje prišla v razpravo.

Deželni glavar:

Ker je gospod poslanec vitez dr. Bleiweis umaknil svoj predlog, imamo glasovati le o predlogu finančnega odseka.

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Proračun blazniskega zaklada za leto 1894. je potrjen.

Preidemo na daljno točko, to je:

16. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu porodniškega zaklada za leto 1894. (k prilogi 13).

16. Mündlicher Bericht des Finanzausschußes über den Vorschlag des Gebärhausfondes pro 1894 (zur Beilage 13).

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Die Beilage Nr. 13 enthält den Bericht des Landesauschußes über den Vorschlag des Gebärhausfondes für das Jahr 1894. Aus diesem Vorschlage werden die Herren entnehmen, daß das Erfordernis, welches für das Jahr 1893 mit dem Betrage von 6189 fl. präliminirt war, in dem Vorschlage pro 1893 insoweit eine Ermäßigung erfährt, als für das Jahr 1894 nur ein Betrag von 5819 fl. beansprucht wird. Ich habe schon bei der Berichtserstattung über den Rechnungsabschluss dieses Fondes darauf hingewiesen, daß derselbe in äußerst regelmäßiger Weise verwaltet wird, und bei demselben ein Minderergebnis und beziehungsweise Mindererfordernis wie ein weißer Rabe sich uns präsentirt. Dieses Mindererfordernis ist durch die Ergebnisse der letzten Jahre motivirt. Was die ziffermäßige Bedeckung anlangt, so ist sie nahezu dieselbe, wie pro 1893, indem sie 831 fl. gegenüber 836 fl. pro 1893 beträgt. Angesichts dieser Zifferansätze beschränke ich mich darauf, im Namen des Finanzausschußes den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Das Erfordernis des Gebärhausfondes für das Jahr 1894 wird mit 5819 fl. und die Bedeckung mit 831 fl. präliminirt, und ist der Abgang von 4988 fl. aus dem Landesfonde zu bedecken.»

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrdite temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

17. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu najdeniškega zaklada za leto 1894. (k prilogi 14.).

17. Mündlicher Bericht des Finanzausschußes über den Vorschlag des Findelfondes pro 1894 (zur Beilage 14).

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Der Bericht des Landesauschußes, betreffend den Vorschlag des Findelfondes pro 1894, Beilage Nr. 14, zeigt gegenüber dem Erfordernisse pro 1893, welches 3486 fl.

betrug, eine kleine Erhöhung, indem pro 1894 ein Betrag von 3748 fl. präliminirt erscheint. Es ist dies eine Erhöhung, die fast ziffermäßig übereinstimmt mit der Zunahme, welche in dem Rechenschaftsberichte für 1892 im Ausmaße von etwas mehr als 200 fl. sich ergeben hat. Angesichts der motivirten Vorlage des Landesauschusses glaube ich mich darauf beschränken zu sollen, im Namen des Finanzauschusses den Antrag zu stellen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Das Erfordernis des Findelfondes pro 1894 wird mit 3748 fl. die Bedeckung mit 348 fl., daher ein Abgang von 3400 fl. präliminirt, der aus dem Landesfonde zu bedecken ist.»

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

18. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu muzejskega zaklada za leto 1892. in o proračunu za leto 1894. (k prilogi 21.).
18. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des Musealfondes für das Jahr 1892 und über den Voranschlag für das Jahr 1894 (zur Beilage 21).

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

In der Beilage Nr. 21 ist der Bericht des Landesauschusses sowohl über den Rechnungsabschluss des Museumsfondes für das Jahr 1892 wie auch der Voranschlag pro 1894 enthalten. Es sei mir daher gestattet, sowohl über den Rechnungsabschluss als auch über den Voranschlag gleichzeitig zu berichten. Wenn aber meine Bemerkung, die ich eingangs meiner Berichterstattung wegen Mangels einer Vorlage zu machen mir erlaubt habe, eine zutreffende erschien, so ist das bei keiner Vorlage in einem höheren Grade, als bei der vorliegenden der Fall, wo die Berichterstattung über den Rechnungsabschluss und den Voranschlag des Museumsfondes gewissermaßen nur ziffermäßig mit den vorliegenden Posten sich beschäftigen, eine Würdigung der Arbeiten des Museums aber damit nicht in Verbindung gebracht werden kann, insolange nicht jene Vorlagen eingebracht werden, die bezüglich dieses Gegenstandes bereits wiederholt urgirt worden sind und deren baldige Einbringung mit Recht erwartet werden kann. Indem ich ausdrücklich bemerke, daß wir über diesen Gegenstand bei einem speciellen Anlasse nach den verschiedensten Richtungen hin noch zu verhandeln Gelegenheit finden werden, beschränke ich mich heute auf die ziffermäßige Feststellung der vorliegenden Positionen. In diesem Sinne bitte ich die Vorlage Nr. 21 in die Hand zu nehmen, aus welcher Sie entnehmen werden, daß die Bedeckung pro 1892 gegenüber dem Präliminare

von 5083 fl. um den Betrag von 284 fl. 85 kr. sich erhöht hat, d. h. nicht die Einnahmen haben sich erhöht, sondern erhöht hat sich der Beitrag der von dem Lande in Anspruch genommen werden mußte. Für das Jahr 1892 wurde dieser Beitrag mit 4307 fl. präliminirt, es wurden aber 4646 fl. 80 kr. beansprucht, und ist somit eine Mehrinanspruchnahme des Landesfondes im Betrage von 339 fl. 80 kr. hier zu constatiren. Diesen Einnahmen gegenüber sind die Ausgaben für dasselbe Jahr ins Auge zu fassen; sie wurden mit 5083 fl. präliminirt, haben aber einen geringeren Betrag erreicht, indem sie nur 5039 fl. 63 kr. ausgemacht haben. Daß eine höhere Inanspruchnahme des Landesfondes nothwendig war, ist dadurch begründet, daß gewisse Einnahmeposten ein geringeres Erträgnis ergeben haben, als präliminirt war. Bezüglich dieser Einnahmeposten möchte ich nur auf eine Rubrik hinzuweisen mir erlauben, nämlich auf die Eintrittsgelder, deren Ergebnis von Jahr zu Jahr sinkt, was nicht so sehr wegen des Betrages, der hiebei in Frage kommt, beachtet zu werden verdient, als deshalb, weil es im hohen Grade bedauerlich wäre, wenn der Besuch des Museums in demselben Maße wie diese Einnahme sich verringern würde. Diese Angelegenheit und die Art und Weise, wie das Museum dem öffentlichen Besuche freigehalten werden soll, an welchen Tagen und unter welchen Bedingungen er stattzufinden hätte, ist im Finanzausschusse eingehend besprochen und den Mitgliedern des Landesauschusses nahegelegt worden, dieser Frage eine erhöhte Aufmerksamkeit zu schenken, und bei dieser Gelegenheit auch dafür Sorge zu tragen, daß eine gewisse Controle über den Eintritt festgesetzt werde, eine Controle, deren Herstellung bei dem geringen Personale, über welches das Museum verfügt, zwar größeren Schwierigkeiten begegnen wird, bezüglich welcher aber der Finanzausschuss doch die Hoffnung hegt, daß es möglich sein wird, eine Form zu finden, welche durchaus verlässliche Angaben über den Besuch des Museums an die Hand zu geben geeignet sein wird.

Was die einzelnen Ausgaben anlangt, habe ich speciell nur darauf hinzuweisen, daß größere Ausgaben sich in Bezug auf die Gebäude-Erhaltung ergeben haben, ein Umstand, auf den ich speciell bei dem Voranschlage hinweisen muß und welcher darin seine Begründung findet, daß die Bedachung mit Schiefer sich den klimatischen Einflüssen gegenüber als unzuweckmäßig erweist und daher in dem Titel von Renovirungen, die bereits auch in früheren Jahren vorgenommen werden mußten, größere Auslagen erwachsen sind und auch in Zukunft zu gewärtigen stehen, jedoch nicht in solchen Verhältnissen die Bedenken erregen würden.

Bezüglich des Rechnungsabschlusses pro 1892 habe ich zu constatiren, daß derselbe wesentlich im Rahmen des Voranschlages sich bewegte, und ich übergehe nunmehr sofort zum Voranschlage für das Jahr 1894.

Ich bemerke hiebei im allgemeinen, daß der Voranschlag pro 1894 gegenüber dem Voranschlage pro 1893 um 836 fl. sich erhöht, eine Erhöhung, die ihre Begründung findet einerseits in der Position für die Gebäude-Erhaltung, auf welche ich bereits hingewiesen habe, andererseits aber in der nicht unbedeutenden Erhöhung des Erfordernisses für Museumsanschaffungen, Conservationen und prähistorische Funde; diese Position wird in dem Voranschlage pro 1894 um 600 fl., das ist von 1200 fl. auf 1800 fl. erhöht und die Hinweisung auf die Bedürfnisse in dieser Richtung und

auf die einzelnen Fragen, denen der Landesausschuß gegenüber steht und für deren entsprechende Lösung er durch gewisse Remunerationen beizutragen verpflichtet sein wird, hat dem Finanzausschuß die Ueberzeugung verschafft, daß diese Erhöhung für das Jahr 1894 keine übermäßige ist. Nichtsdestoweniger hat der Finanzausschuß seiner Ansicht dahin Ausdruck geben zu sollen geglaubt, daß diese Erhöhung nicht als eine stabile anzusehen sei, sondern daß jede derartige höhere Ausgabe von Fall zu Fall dargelegt und begründet werden muß und daß mit der Erhöhung dieser Position nicht etwa eine dauernde Belastung des Landesbudgets verbunden werden soll. Das gleiche gilt auch von der Post unter Capitel VIII., wo die Kosten für die Aufstellung der Museumsammlungen und das Ordnen des Archives von 400 fl. auf 500 fl. erhöht sind und diese Erhöhung um 100 fl. nur eine von Fall zu Fall für gewisse Zwecke und Arbeiten zu gewährende Unterstützung darstellen, nicht aber den Charakter einer ständigen Entlohnung oder eines Gehaltes annehmen soll.

Diesen wenigen Bemerkungen habe ich nur noch beizufügen, daß sowohl der Ausweis über den Stand des Victor Smole'schen Nachlasses mit Ende des Jahres 1892 wie auch die Nachweisung des gesammten Vermögens mit Ende desselben Jahres von Seite des Finanzausschusses nicht beanständet wurden, und ich stelle demnach im Namen des Finanzausschusses den Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Der Rechnungsabschluss des Museumsfonds für das Jahr 1892 mit den ausgewiesenen ordentlichen Einnahmen von 5367 fl. 85 kr. und den ordentlichen Ausgaben von 5039 fl. 61 kr., sowie die Nachweisungen des gesammten Vermögens pro Ende 1892 und des Standes des Victor Smole'schen Nachlasses zu Ende 1892 werden genehmigt, und für das Jahr 1894 werden die ordentlichen Ausgaben mit 6069 fl., die ordentlichen Einnahmen mit 726 fl. präliminirt, und ist der Abgang von 5343 fl. aus den Landesmitteln zu bedecken.»

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo na daljno točko, to je:

19. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji: 19. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition:

a) Predstojništva bolnice usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem Mestu za podporo za bolniške namene.

a) Der Spitals-Vorsteherung der barmherzigen Brüder in Kandia bei Rudolfswert um Subvention zu Spitalzwecken.

b) Oskrbništva «Kronprinz-Rudolfs-Spital» v St. Vidu na Koroškem za podporo.

b) Der Spitals-Verwaltung des «Kronprinz-Rudolfs-Spitals» in St. Veit in Kärnten um Unterstützung.

Poročevalec dr. Papež:

Visoka zbornica! Predstojništvo bolnice usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem Mestu je vložilo prošnjo do visokega deželnega zbora, katera se glasi v poglavitnem delu takó-le

(bere — liest):

«Ponižno podpisano predstojništvo bolnišnice usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem Mestu se drzne prositi, visoki deželni odbor naj blagovoli istemu nakloniti podpore za bolniške namene. Opira pa svojo prošnjo na sledeče razloge: 1.) Bolnišnica bo velika dobrotá za vso deželo, posebno za Dolenjsko, ker ta kraj nima nobene javne bolnišnice in je moral doslej svoje bolnike posiljati daleč v Ljubljano, ali celo izven dežele v Karlovec ali Brežice. 2.) Prihranila bo dežela brez dvoma jako veliko troškov, ki so se morali plačevati raznim bolnišnicam, bodisi iz občinskih ali deželnih dohodkov. 3.) Bolniki se bodo iz Kranjskega v bolnišnicah usmiljenih bratov v Gradcu in Šent Vidu kakor dozdaj brezplačno zdravili, akoravno bira in deželna denarna podpora, katero je Šentvidska bolnišnica na Kranjskem imela, za naprej odpade. 4.) Imela je provincija usmiljenih bratov v Gradcu za nakup in adaptiranje te bolnice, ki se ob novem letu otvori, ogromne troške in jo ne bo mogla več izdatno podpirati. 5.) Ima trdno voljo, svojo nalogo najvestnejše izvrševati.»

Ako se vpošteva te razloge, mora se pač priznati, da tukaj pomanjkuje nekaj podatkov, ki se morajo imenovati najbolj važni, in zaradi tega so se ti podatki preskrbeli, in sicer gledé troškov za nakup zemljišča, oziroma gradu, v katerem je sedaj bolnica, in za stavbo samo.

Ti troški so bili sledeči: Za nakup graščine Neuhof se je dalo 16.000 gld., pristojbine so znašale 500 gld., račun za stavbne troške, za vodnjak in za kanalizovanje 18.060 gld. 74 kr., troški za dela in dobave, katere je imel red sam preskrbeti, so znašale vrednost 1500 gld., hišna naprava s 35 posteljami in hišno kapelo 3800 gld. in potem pridejo še troški za nakup orodja, stolov na kolesih in za prenašanje in za hišno apoteko, ki sicer niso na drobno znani, o katerih pa lahko rečem, da nihče ne bo trdil, da bi manj znašali nego 2000 gld. Vsi ti troški znašajo torej skupaj 41.860 gld. 74 kr. Pri tem pa niso všteti troški za režijo, niti za hišnega zdravnika, za bolniškega zdravnika in stavbeni troški tudi še niso popolnoma dognani; tako zvani izolirpaviljon se ni zidan, ravnotako ne mrtvašnica, to se bode zgodilo še-le v spomladi in bo stalo kakih 1000 gld., dalje primanjkuje še kuhinje za perilo in aparata za desinfekcijo. Lahko rečem torej, da bodo troški znašali vsega skupaj gotovo okoli 52.000 gld.

Želja, da naj bi se vzdržala ta bolnica in po svojem smotru še popolnila, je gotovo umestna in praktična; praktična posebno tudi zato, da bolniki ne bi hodili več v tolikem številu v Brežice, Karlovec, Zagreb in deloma tudi v Ljubljano. Da je oskrbovalnina pri redovnikih nižja nego drugodi, je znano in ker mora biti deželi na tem, da ne bode imela leto za letom toliko plačil v drugih bolnicah je boljše, da obljubi in plačuje primerno podporo tej bolnici.

Finančni odsek je akceptiral to mnenje in je sklenil predlagati, da se določi za to bolnico letni prispevek 1000 gld.

Ob enem pa moram še omeniti, da je visokemu zboru došla tudi prošnja oskrbnistva «Kronprinz-Rudolfs-Spital der barmherzigen Brüder» v Sent Vidu na Koroskem za podporo. Visoki zbor je dovoljeval v ta namen vsako leto od leta 1888. naprej po 50 gld. Ta podpora je po predlogu finančnega odseka že zapopadena v oni svoti 1000 gld., katero predlaga finančni odsek, vsled česar bi bila ta prošnja ob enem z ono zmatrati rešenim.

Predlog se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«1.) Predstojništvo bolnišnice usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu se dovoli od 1. prosinca

leta 1894. pričenski 1000 gld. letne podpore za bolniške namene pri bolnici v Kandiji, občine Šmihel.

2.) S tem je rešena tudi prošnja oskrbnistva «Kronprinz-Rudolfs-Spital der barmherzigen Brüder» v Sent Vidu na Koroskem za podporo.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet, in s tem je rešena zadnja točka današnjega dnevnega reda.

Prihodnja seja bode v petek, dne 19. t. m., ob 10. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom:

(Dnevni red glej prihodnjo sejo. — Tagesordnung siehe nächste Sitzung.)

Finančni odsek ima sejo jutri ob 10. uri dopoldne; upravni odsek pa danes ob $\frac{1}{4}$ uri.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 1. uri 50 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 50 Minuten Nachmittag.